

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 4 JUNI 1924

No. 440

INHOUD

	Blz.
BELEGGINGEN VAN STAATS-INSTELLINGEN door <i>Jhr. Mr. L. H. van Lennep</i>	494
Internationale Economische Statistiek door <i>Prof. Mr. H. W. Methorst</i>	495
De Organisatie van het Credietwezen in de afdeling Indramajoe, gewest Cheribon, volgens de z.g. Idjon- en Loemboengstelsels door <i>H. M. Ament</i>	496
De Arbeidsinspectie in 1922 door <i>G. de Clercq</i>	497
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Afbraak in de Zwitsersche Borduurindustrie door <i>Mej. Dr. J. van Anrooy</i>	499
AANTEKENING:	
Kapitalisatie en financiële resultaten der Staatsbedrijven en bedragen, voor welke de staat in particuliere bedrijven deelneemt	502
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	503
MAANDOLJFERS:	
- Résumé uit het „Monthly Bulletin of Statistics”	504
Emissies in Mei 1924	505
Rijkspostspaarbank	505
Productie der Kolenmijnen	505
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	505—512
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.***BERICHT.**

Van den heer L. Keesing te New York ontvingen wij, in verband met hem gebleken belangstelling, een beperkt aantal exemplaren zijner onlangs verschenen brochure „Standardized or Index Money” met verzoek deze ter beschikking van aanvragers te houden. Men richtte zich tot ons secretariaat.

* * *

Met het oog op de a.s. feestdagen zal het volgende nummer Donderdag 12 Juni verschijnen.

3 JUNI 1924.

De geldmarkt was deze berichtswEEK weder zeer ruim; alleen tegen de ultimo werd de geldvraag iets grooter, zoodat de prolongatierente opliep tot 3¼ pCt. Het aanbod van callgeld werd tegelijkertijd belangrijk kleiner en voor wissels was op de zeer lage notering van 3¼ pCt. in het geheel geen belangstelling meer. Het aanbod van wissels bleef echter zeer gering en houders waren niet bereid een belangrijk hooger percentage toe te staan, daar men overtuigd was na de maandwisseling weder zeer gemakkelijk te kunnen plaatsen. Enkele postjes werden nog voor 3% en 3½ pCt. afgedaan.

* * *

De post binnenlandsche wissels op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft opnieuw een vrij aanmerkelijke daling te zien. In totaal liep zij van

f 174.7 miljoen tot f 156.1 miljoen terug. De vermindering laat zich ook ditmaal weder voor het grootste gedeelte verklaren uit aflossing van rechtstreeks bij de Bank geplaatst schatkistpapier, hetwelk geheel uit de portefeuille der Bank verdwenen is.

De effectenbeleeningen vertoonen blijkbaar in verband met de maandwisseling een stijging van f 18.3 miljoen; de goederenbeleeningen namen met f 3.5 miljoen af, zoodat de beleeningen per saldo f 14.8 miljoen hooger noteeren.

Het renteloos voorschot aan het Rijk blijkt met f 1.1 miljoen te zijn toegenomen. De zilvervoorraad daalde met een kleine f 300.000. Van meer beteekenis is de stijging van nagenoeg f 8.6 miljoen, die de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans te zien geven. De omstandigheid, dat deze vermeerdering slechts met een daling ten bedrage van f 2.2 miljoen onder het hoofd papier op het buitenland gepaard gaat, doet veronderstellen, dat de Bank ook in de afgelopen week weder een gedeelte van het provenu van de recente Pondenleening der gemeente Amsterdam ter realisatie heeft overgenomen.

De biljettencirculatie steeg met f 23.7 miljoen. De rekening-courant-saldi stegen met f 20.4 miljoen.

* * *

De wisselmarkt was flauw gestemd. Vooral Francs waren weder belangrijk lager. De omzetten waren veel levendiger, daar van verschillende zijden een grooter aanbod optrad en de speculatie met nieuwen moed à la baisse ging. Dientengevolge waren de marges voor termijnfrancs weder belangrijk hooger; er werd voor Parijs op levering tot 18 cent per maand betaald.

LONDEN, 31 MEI 1924.

De beide eerste dagen van deze week was het aanbod van kort krediet ter geldmarkt bijzonder gering, en bleek het noodig, zoowel Maandag als Dinsdag, aanzienlijke bedragen tegen het gewone percentage bij de Bank of England op te nemen. Van de zijde van eenige banken was er Woensdag en Donderdag aanbod, en dientengevolge liep de koers van daggeld, welke de eerste dagen zelfs 4 pCt. geweest was, terug tot 2½—3 pCt. Voorschot tot in Juni kostte gewoonlijk 3½ pCt.

Geheel in overeenstemming met de geldmarkt was ook de discontomarkt tegen het midden van de week iets flauwer en wordt ook voor begin Juni een flauwe tendens verwacht.

2-mnds. prima bankaccept 3—¹/₁₆; 3-mnds. idem 3¹/₁₆—¹/₈; 4-mnds. idem 3¹/₁₆—³/₁₆; 6-mnds. idem 3³/₁₆—⁵/₁₆ pCt.

BELEGGINGEN VAN STAATS- INSTELLINGEN.

Eenigen tijd geleden is door de Ministers van Arbeid en Financiën eene staatscommissie ingesteld tot onderzoek van de volgende vraagpunten (ik citeer uit de Nieuwe Rott. Courant):

a. of en zoo ja, op welke wijze het mogelijk is om zonder ongeoorloofde verschuiving van lasten naar de toekomst en zonder aantasting van de aanspraken dergenen, te wier behoefte de betrokken wettelijke voorzieningen zijn getroffen, en met behoud zoo veel mogelijk van het stelsel der betrokken wetten, te komen tot een rationeële verdeling over de komende jaren van de gezamenlijke lasten, welke uit hoofde van de financiering van de Ouderdomswet, Invaliditeitswet en Pensioenwet alsmede van de rente en aflossing van de crisisleeningen op de staatsfinanciën drukken.

b. of, en zoo ja, in hoeverre het op den duur mogelijk is een geschikt beleggingsveld te vinden voor de door de Rijkverzekeringsbank, de Rijkspostspaarbank, den Postchèque- en Girodienst en het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds te vormen kapitalen en of de behoorlijke belegging van de kapitalen door het instellen van een centralen beleggingsdienst zou kunnen worden bevorderd¹⁾.

De twee vraagstukken hebben weinig met elkaar te maken, zij het dan, dat de onder a genoemde rationeële verdeling wellicht voorloopig de vraag naar beleggingen van de zijde der Rijkverzekeringsbank zou kunnen doen verminderen.

Het eerste vraagpunt, dat van grooten invloed op de staatsbegroting kan zijn, zal ongetwijfeld de meeste belangstelling wekken, maar het wijden van eene korte beschouwing aan vraagpunt b loont toch ook wel de moeite.

Oppervlakkig beschouwd, is het antwoord op de eerste onder b. opgenomen vraag vrij eenvoudig. In de laatste decennia heeft het nooit aan geschikte beleggingen ontbroken; eer zou men kunnen vreezen, dat het aanbod te groot werd. Zoeken staat, provinciën en gemeenten, om van den particulieren geldnemer niet eens te spreken, niet steeds naar beleggers? In en na den oorlog is veel kapitaal vernietigd. De publiekrechtelijke lichamen hebben geleend als nooit tevoren en het ziet er voorloopig niet naar uit, dat aan dezen lust tot leenen een einde komt. En dan zijn er nog Nederlandsch-Indië en het buitenland! Men heeft nog Liberty Bonds, er zijn eersterangs Amerikaansche spoorweg-obligaties, de Engelsche War Loan is aantrekkelijk; waarlijk, er is voorloopig geen gebrek aan eersterangs beleggingen.

Of mag men uit het stellen der vraag afleiden, dat naar het oordeel der Regeering een belangrijk deel van het beleggingsgebied voor de met name genoemde instellingen geacht moet worden gesloten te zijn? Wij hebben hier het oog op de leeningen ten laste van den Nederlandschen Staat of die waarbij de Staat als borg optreedt. Rijkverzekeringsbank noch Rijkspostspaarbank, Postchèque- en Girodienst noch Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds hebben eigen kapitaal (in de vraagpunten wordt ten onrechte gesproken van „te vormen kapitalen“; bedoeld zal zijn: „te beleggen sommen in verband met de toeneming der verplichtingen“) en het aan deze instellingen gegeven vertrouwen is dan ook uitsluitend gebaseerd op het feit, dat de Staat als debiteur of als borg optreedt. Elk boekje der Rijkspostspaarbank vermeldt, dat de Staat de terugbetaling aan de inleggers waarborgt, en deelneming aan de Vrijwillige Ouderdoms-Verzekering wordt aangemoedigd door de mededeeling, dat de Staat de uitkeeringen waarborgt. Maar feitelijk is de Staat ook hier debiteur en niet borg. Immers men kan de instellingen, die geen eigen kapitaal, geen eigen stootkussen hebben, niet als debiteur beschouwen.

Wat is tot dusverre altijd geschied? De bovengenoemde instellingen nemen voor belegging in hoofzaak leeningen ten laste van het Rijk, van provincie, gemeenten en waterschappen, en van vereenigingen voor woning- of schoolbouw onder garantie van staat, provincie of gemeente. De instelling zelve als afzonderlijk debiteur uitschakelend en daardoor, zooals wij zagen den toestand juister weergevend, bemerkten wij dat de staat de hem toevertrouwde gelden voornamelijk gebruikt voor leeningen aan zich zelf, aan de onder hem staande publiekrechtelijke lichamen en aan vaak financieel zwakke vereenigingen onder garantie van zichzelf of van provincie en gemeente.

De leeningen, die de staat zich door bemiddeling zijner creaties toestaat, zijn eensdeels in den vorm van leeningen met langen looptijd, anderdeels in dien van rekening-courant-voorschotten. Het laatste was voornamelijk bij den Postchèque- en Girodienst het geval, het eerste komt meer bij de andere instellingen voor. Als voorbeeld behandelen wij hier wat uitvoeriger de Rijkspostspaarbank.

Het verslag dezer instelling over 1922 wijst aan, dat op 31 December 1922 van f 332 millioen activa ongeveer f 145 millioen bestond uit Nationale Schuld, f 22 millioen uit voorschot in rekening-courant aan het Rijk en bijna f 5 millioen uit leeningen aan school- of woningvereenigingen onder staatsgarantie, dus tezamen f 172 millioen. In koloniale leeningen (voorzoover Suriname betreft ook weer met staatsgarantie) was f 5 millioen belegd en in leeningen aan provinciën, gemeenten en waterschappen of onder hunne borgstelling circa f 92 millioen¹⁾. In effecten ten laste van particuliere vennootschappen was ongeveer f 37 millioen belegd, waarvan obligatiën H. I. J. S. M., S. S. en Nederlandsche Centraal Spoor, die practisch met staatsobligatiën gelijk te stellen zijn, nog bijna de helft vormen. Op prolongatie was ruim f 15 millioen uitgezet, terwijl diverse rekeningen circa f 11 millioen vorderen. Percentsgewijze komt men tot de volgende opstelling:

Door den staat aan zich zelf voorgeschoten	
of onder eigen borgstelling uitgeleend ..	52 %
Leeningen aan de koloniën	1½ „
Aan provinciën, gemeenten en waterschappen of onder hunne borgstelling uitgeleend	27½ „
Obligatiën ten laste van particuliere vennootschappen	11 „
Prolongatiën	4½ „
Diversen	3½ „
	100 %

Is deze belegging nu te verdedigen? Onzes inziens niet. Goed beleid zou hebben meegebracht juist alle beleggingen in vorderingen op den borg (debiteur) uit te sluiten en zelfs die in obligatiën ten laste van andere publiekrechtelijke lichamen te mijden, en daardoor instede van een enkelen een dubbelen waarborg te verkrijgen. Er komt nog iets bij:

Een spaarbank moet altijd de mogelijkheid van een run onder de oogen zien en daarop hare beleggingen inrichten. Aangezien een run op de Rijkspostspaarbank uitvloeisel zou moeten zijn van buitengewone omstandigheden, als mogelijkheid van oorlog of van revolutie, moet men er rekening mede houden dat de beurs gesloten kan zijn, en dan verkoop van effecten of opzegging van prolongatiën moeilijk of in 't geheel niet kan geschieden. De eenige weg is dan beleening opnemen bij de Nederlandsche Bank. Zal deze, die volgens haar octrooi alleen op twee handteekeningen of tegen zakelijke zekerheid voorschotten mag verlenen, de Rijkspostspaarbank, dus den Staat tegen staatsfondsen geld mogen verstrekken? En of zij bij haar streven tot rantsoeneering der publiekrechtelijke lichamen veel er voor zal voelen, den Staat op lee-

¹⁾ Aangezien in het verslag over 1922 niet, zooals in dat over 1921, vermeld staat, wie als garanten optreden, zijn deze cijfers uiteraard globaal.

ningen van provinciën of gemeenten voorschotten te geven is ook aan twijfel onderhevig, maar dan komt de Rijkspostspaarbank al heel gauw in den toestand, waarin gedurende de laatste maanden de Postchèque- en Girodienst is geraakt; alleen door uitgifte van schatkistpapier in het publiek of door onderbrenging van promessen bij de Nederlandsche Bank, na endossement door een bankier of commissionair in effecten, kan de Staat zich dan geld maken. Zal dit in de genoemde buitengewone omstandigheden mogelijk blijken? Wij betwijfelen het.

Bij de Rijksverzekeringsbank en de Pensioenfondsen zullen onttrekkingen tot groote bedragen niet kunnen voorkomen, maar belegging in eigen schuld blijft in beginsel uithoofde van de uitschakeling der dubbele zekerheid af te keuren; bovendien bedenke men wel, dat bij Pensioenfondsen in géval van oorlog de uitkeeringen sterk toenemen (vooral bij militaire) en dat dan verkoopen van staatsschuld alleen tot gedeprimeerde koersen zullen kunnen plaatsvinden.

Hier komt nog iets anders bij. De steeds zeer groote geldbehoeften van Staat en Gemeenten kunnen in den laatsten tijd niet ten volle door plaatsing bij het publiek gedekt worden, en dan is het heel gemakkelijk eenige instituten achter de hand te hebben, die groote posten kunnen opnemen. Maar zoodoende neemt de eenzijdige belegging in eigen schuld steeds meer toe, en bovendien mist de gaarne leende overheid de rem, die anders spoedig begint te werken.

Men kent het verhaal van dengene, die groote schulden had, doch in de hoop op een gunstigen keer door zijn crediteuren onderhouden werd, en dan ook verklaren kon: mon passif, c'est mon actif. Bij de beleggende Staatsinstellingen wordt langzamerhand ook het „passif” (zij het dan in anderen zin) tot „actif”, maar dan is het nog veel eenvoudiger die lichamen in de boeken van den Staat te crediteren. Ieder voelt hoe foutief dit zou zijn, maar is de praktijk thans niet bijna reeds zoo, zij het dan ook eenigszins gemaskeerd?

Wij mogen hopen, dat de Commissie, waarvan in den aanhef van dit artikel sprake was, zal adviseeren beleggingen in staatsschuld voor het vervolg uit te sluiten en de thans bestaande geleidelijk af te wikkelen (snel zal dit kunnen noch mogen gaan).

De tweede onder vraagstuk *b* aangerode kwestie of namelijk de instelling van een centralen beleggingsdienst moet worden bevorderd, verdient eveneens de aandacht. Centralisatie heeft groote voordeelen: bureau-kosten worden bespaard, onderlinge concurrentie der instellingen wordt vermeden; het centraal beleggingsbureau zal veel meer acht kunnen geven op alle verschijnselen, die op de beleggingsmarkt van invloed kunnen zijn.

Teveel hangt echter van de leiders van zulk een dienst af. Het is natuurlijk mogelijk, dat de persoonlijke invloed door toevoeging van een college van advies gemitigeerd wordt, maar dan ontstaat het gevaar, dat politieke invloeden eene rol gaan spelen. Op eene dergelijke nationale commissie van advies oefent het Parlement gaarne critiek en invloed uit, en dan zal de invloed helaas maar al te vaak in de richting van beleggingen zijn, die ons afkeurenswaard voorkomen.

Men zal dan ook onzes inziens niet overhaast tot invoering van zulk een centralen beleggingsdienst mogen overgaan.

L. H. VAN LENNEP.

INTERNATIONALE ECONOMISCHE STATISTIEK.

In de Economisch-Statistische Berichten van 7 Februari, 4 Juli en 31 October 1923 hebben we eenige mededeelingen gedaan over de samenwerking, welke is tot stand gekomen tusschen het te 's-Gravenhage gevestigde Institut International de Statistique enerzijds en de Commission Economique van den Volkenbond

benevens het Bureau International du Travail anderzijds. De uit deze 3 internationale lichamen samengestelde Commission d'Etudes welke in 1923 twee vergaderingen hield te 's-Gravenhage en één te Brussel, in de maand October, aan den vooravond van de XVde zitting van het Institut International de Statistique, heeft reeds, zooals we vroeger mededeelden, adviezen voorbereid betreffende de internationale Handelsstatistiek, de internationale Landbouwstatistiek, de Indices de la situation économique en de visscherijstatistiek, welke adviezen na langdurige discussie in de secties en later in de Assemblée Générale, ten slotte door het Institut zijn vastgesteld en uitgebracht aan den Volkenbond. Daarop heeft de Conseil van den Volkenbond, op voorstel van de Commission Economique, besloten het Institut uit te noodigen de samenwerking voort te zetten en thans drie andere onderwerpen in studie te willen nemen, waarover de Commission Economique voorlichting wenscht te ontvangen. Deze onderwerpen zijn. 1o. de Stocks; 2o. de Productiestatistiek en 3o. de Classificatie van industrieën; voor deze 3 onderwerpen zijn 5 sub-commissies benoemd.

Wat de stocks betreft, is het de bedoeling na te gaan op welke wijze men statistische gegevens zou kunnen verzamelen nopens de voorraden van de voornaamste levensmiddelen en grondstoffen voor de industrie. Zoo de voorraden grondstoffen voor de textielnijverheid als: katoen, wol, jute, vlas, hennep, ramie, sisal en zijde. Wat de landbouwproducten aangaat zou men de voorraden willen kennen van tarwe, gerst, rogge, haver, mais, rijst, suiker, koffie, thee, cacao, copra, vleesch, huiden, lijnzaad, rubber, tabak en timmerhout. Van de mineralen zou men de stocks willen kennen van: pig-iron, staal, koper, tin, zink, nitraten, fosphaten, aluminium, steenkool en petroleum. Men zou willen weten welke voorraden niet alleen in handen van den handel, zoowel in entrepôt, op schip, spoor etc. zijn, doch ook, ten aanzien van sommige artikelen, de voorraden in handen van producent en fabrikant. Het is niet de bedoeling dat reeds statistische gegevens verzameld worden, doch wel dat ten aanzien van elk artikel wordt nagegaan waar de voorraden zijn opgetast en langs welke wegen men eventueel kennis van die voorraden zou kunnen verkrijgen.

Het is een moeilijk pionierswerk hetwelk deze commissie heeft te verrichten, omdat er nog weinig op dit gebied gedaan is; doch daardoor is de arbeid niet minder aantrekkelijk.

De tweede en derde sub-commissie hebben elk een deel der productiestatistiek te behandelen. De tweede sub-commissie heeft tot taak na te gaan op welke wijze gegevens moeten worden verzameld betreffende de productie in bepaalde bedrijfstakken. Deze onderzoekingen hebben *niet* de telling der geheele nijverheid op één oogenblik op het oog (dit is de taak der derde sub-commissie), doch betreffen het meer diepgaand onderzoek van *bepaalde* bedrijfstakken; hieronder vallen ook de fabrieken van artikelen welke aan accijns zijn onderworpen.

De derde sub-commissie daarentegen bemoeit zich uitsluitend met de productietelling der geheele nijverheid. Daarbij zal men vooreerst het terrein moeten afbakenen en bijv. de grens trekken tusschen industrie en landbouw, voorts moeten nagaan welke kleinere industrieën er buiten blijven en ook of industrie-arbeid in gevangenissen en dergelijke er al dan niet onder valt. Dan zal men moeten vaststellen wat een onderneming of bedrijf is in technischen zin en voorts onderzoeken de elementen van de productie-capaciteit van elk bedrijf: aantal en aard der machines, aantal en soort personeel, werkverdeling enz. De productie moet in hoeveelheid en waarde worden opgegeven, terwijl ook de toegevoegde waarde moet kunnen worden berekend.

Aan de vierde sub-commissie is het ontwerpen van

een internationale classificatie der industrieën opgedragen. Een uiterst nuttig onderwerp dat ook reeds als punt op de agenda der eerstvolgende zitting van het Institut International de Statistique stond ingeschreven. Het is niet voor het eerst dat het Institut zich met deze kwestie zal bezighouden. Reeds in de zitting van 1889 te Parijs en daarna in die van 1891 te Weenen en 1893 te Chicago werden classificaties van industrieën, door den heer Bertillon ontworpen, aan de orde gesteld en na uitvoerige gedachtenwisseling ten slotte aangenomen. Verschillende landen (ook Nederland) hielden bij het maken van een nationale nomenclatuur met de beroepsnomenclatuur van Bertillon rekening. Daarop heeft het Bureau International du Travail te Genève zich met deze aangelegenheid bezig gehouden en het punt ter sprake gebracht in een bijeenkomst (29 October—2 November 1923) van statistici uit verschillende landen, die zich in het bijzonder op dit terrein bewogen hebben. Voorgelicht door een rapport van de Commission d'Etudes zal het Institut thans de zaak weer behandelen en daarover een besluit nemen.

Nu kan men een dergelijke classificatie van twee geheel verschillende kanten aanvatten.

Men kan beginnen met een aantal *beginselen* vast te stellen, welke men meent te moeten toepassen en volgens deze beginselen eerst hoofdgroepen maken en daarna meer of minder uitvoerige ondergroepen vallen. Indien nog nergens nomenclaturen op dit gebied bestonden, zou het misschien aanbeveling verdienen op deze wijze het werk aan te vangen. Maar waar reeds verschillende landen nationale nomenclaturen bezitten, waarbij vaak van verschillende beginselen is uitgegaan, waar we dus reeds te doen hebben met uit het bedrijfsleven zelf voortgekomen groepeeringsen, daar lijkt het niet practisch om te beginnen met het aangeven van algemeene beginselen, welke bij het ontwerpen van eene internationale nomenclatuur in acht genomen zouden moeten worden. Indien deze weg wordt ingeslagen, is de kans groot dat men het over die beginselen niet eens wordt, omdat aan de een bij het aangeven van de te volgen richting iets anders voor den geest staat dan aan den ander. De een zal in de hoofdgroeperingen een grooten invloed willen toekennen bijv. aan den aard van de gebruikte grondstof, de ander heeft meer het oog gevestigd op eene onderscheiding naar den aard der afgewerkte producten of naar het gebruik dat men daar van maakt. (Voorbeeld: moet fabricage van lederen schoenen gebracht worden onder leerindustrie of onder kleedingindustrie.)

En al zou men het vooraf eens worden over de beginselen welke bij eene internationale nomenclatuur moeten gelden, dan nog zou het bezwaarlijk zijn bij de uitwerking zich daar steeds aan te houden.

Daarom lijkt het dat de meeste kans bestaat op het verkrijgen van een nomenclatuur, volgens welke gegevens verzameld kunnen worden die van land tot land vergelijkbaar zijn, indien we uitgaan van een lijst van 200 of 300 industrieën (welke nog niet tot verzamelgroepen zijn samengevat), die zóó duidelijk omschreven zijn, dat vaststaat welke afzonderlijke bedrijven tot elk dezer industrieën behoren.

Een dergelijke lijst van pl.m. 250 industrieën zal door de vierde sub-commissie worden voorbereid. Men hoopt dan dat de landen, hetzij de vastgestelde internationale lijst zullen overnemen (waarbij een groote rol zal spelen de vraag of hierdoor vergelijkbaarheid met een reeds bestaande nomenclatuur niet wordt verstoord) dan wel naast de nationale nomenclatuur ook nog de internationale lijst zullen willen volgen.

Is eenmaal in onderling overleg een internationale nomenclatuur vastgesteld, dan zal het aanbeveling verdienen een onpartijdig comité in te stellen, waaraan kennis gegeven wordt van de moeilijkheden, welke zich in de practijk telkens nog zullen voordoen. Dit comité

kan advies geven over de rubricering en tevens beoordeelen of na verloop van tijd de internationale nomenclatuur eventueel zal moeten worden herzien. Aan alle landen welke de aangenomen nomenclatuur toepassen, kan dan telkens bericht gezonden worden van de moeilijkheden, welke in andere landen zijn onderhouden en van de beslissingen, welke in zake de rubricering genomen zijn.

Voor deze vier sub-commissies zijn als rapporteurs aangewezen:

1e. Sub-commissie Methorst (Nederland), 2e sub-commissie Julin (België), 3e. sub-commissie Flux (Engeland), 4e. sub-commissie March (Frankrijk). Daarenboven is nog een vijfde sub-commissie ingesteld bestaande uit de vier rapporteurs berevens den heer Néculeá (Roemenië), oud-voorzitter der Commission Economique, thans president der Commission d'Etudes en Delatour (Frankrijk), voorzitter van het Institut International de Statistique, oud-president der Commission d'Etudes, met het doel de eenheid in het werk der 4 sub-commissies te bevorderen.

De tweede vergadering der Commission d'Etudes in 1924 zal 15 December in Den Haag plaats hebben in het gebouw van het Centraal Bureau voor de Statistiek, waarna de rapporten behandeld zullen worden ter gelegenheid van de XVIde zitting van het Institut International de Statistique, welke in April 1925 te Rome gehouden zal worden. Na 15 December komen we nog op deze aangelegenheid terug.

Den Haag, 21 Mei 1924.

H. W. METHORST.

DE ORGANISATIE VAN HET CREDIETWEZEN IN DE AFDEELING INDRAMAJOE, GEWEST CHERIBON, VOLGENS DE Z.G. IDJON- EN LOEMBOENG-STELSLS. 1)

De heer H. M. Ament te Wassenaar schrijft ons:

Voor de beantwoording der vraag, hoe het credietwezen in een bepaalde strook behoort te worden ingericht, wil het de volkswelvaart inderdaad bevorderen, heeft men in de eerste plaats noodig te kennen den economischen aard der bevolking.

De Inlander nu telt tegenwoordige goederen, acht de toekomst niet; heeft een neiging voor consumptief crediet en tracht niet zoo groot mogelijke winsten te maken. Kortom hij is economisch achterlijk. Dit geldt in bijzondere mate voor den Indramajoe bewonenden Inlander.

Door dit gegeven wordt de vorm van het Europeesch crediet in deze Afdeeling min of meer bepaald. De organisator van dit crediet, die te bestrijden heeft de woekerpraktijken van de vreemde Oosterlingen, in dit geval Arabieren en Chineezers, heeft in verband met genoemde achterlijkheid nauwkeurig vast te stellen, op welke wijze en in welken vorm voorschot verleend zal worden.

De padicltuur is verreweg de hoofdbron van bestaan der Indramajoesche bevolking. Door deze omstandigheid is het terrein waarop het credietwezen zich te bewegen heeft, in hoofdzaak gegeven.

Deze cultuur is afhankelijk van de ter beschikking zijnde hoeveelheid water, het aanwezige werkvolk, schadelijke invloeden op het gewas en de prijs van het product.

De savah's in Indramajoe hebben een oppervlakte van 130.000 bouws. Voor 70.000 bouws is de westmoessonbevloeiing goed; terwijl 60.000 bouws, waarvan jaarlijks een vierde onbeplant blijft, geheel van den regenval afhankelijk zijn. In de gebieden waar deze 60.000 bouws aangetroffen worden is een oogstmislukking geen ongewoon verschijnsel.

De bevolking is vrij dun gezaaid. Dit zou geen bezwaar behoeven te zijn, daar de grondbewerking weinig intensief is, ware het niet dat de Inlander zelfs voor deze geringe inspanning weinig gevoelt.

Boorders en muizen oefenen een nadeeligen invloed uit op de jonge padi.

1) [Verg. p. 323 in het nummer van 9 April 1924. — Red.]

Aangezien wegens gebrek aan water in den oost-moesson de bevolking van Indramajoe in het algemeen slechts op één padiogst is aangewezen, behoeft het geen betoog, dat hare levensvoorwaarden zeer ongunstig zijn, speciaal in die gebieden waar de sawah's van regen afhankelijk zijn.

Waar de economisch achterlijke Inlander, noch wat aangaat het inslaan van voedingsmiddelen en plantmateriaal, noch wat betreft het te gelde maken van zijn product weet te profiteeren van het belangrijk verschil tusschen de padiprijzen in den relatief overvloedigen oogsttijd en den schralen zaaitijd, is dit prijsverschil de aangewezen basis voor het Europeesch credietwezen.

Dit credietwezen, in Indramajoe o.a. belichaamd in de „Gemeentelijke Credietinstellingen in West-Indramajoe”, verstrekt het gewenschte voorschot volgens de voor de bevolking met haar minimum aan economisch inzicht aantrekkelijke idjon- en loemboengstelsels.

Het idjonstelsel omvat het volgende: De credietinstelling verstrekt in den zaaitijd aan den Inlander een som gelds, te besteden voor bewerkingskosten, onder het beding, dat na den oogst hoofdsom en rente voldaan zullen worden in den vorm van een zeker kwantum padi. In 1922 werd f 3,— voorschot afgelost met 1 picol goede harige padi, of 1,25 picol mindere kwaliteit padi. De in aflossing ontvangen padi wordt door de credietinstelling opgeslagen en bewaard tot den aanvang van den schralen tijd. De leener nu, die zijn schuld na den oogst behoorlijk heeft afgelost, kan in dezen schralen tijd, als padi duur is, zijn ingeleverde padi tegen goedkoopere oogstijdprijzen terugkopen, ten eind te voorzien in zijn behoefte aan voedingsmiddelen. In 1922 bedroeg de prijs bij terugkoop f 5,— voor goede- en f 4,— voor mindere kwaliteit padi, terwijl de marktprijs varieerde van f 8,— tot f 9,—. De credietinstelling verleent voorts den met haar in relatie staanden Inlander het recht, hetgeen hij na afdoening van zijn schulden van zijn oogst overhoudt aan haar te verkoopen tegen iets lagere dan schrale-tijd-prijzen. In 1922 bedroegen de door de credietinstellingen betaalde prijzen f 7,— en f 6,—, terwijl, zooals reeds gezegd, de oogstijdprijzen f 5,— en f 4,— waren. De gekochte padi wordt door de credietinstellingen opgeslagen en bewaard tot den schralen tijd, wanneer een aanvang gemaakt wordt met verkoopen op de markt. In 1922 bedroegen de gemaakte prijzen zooals gezegd van f 8,— tot f 9,—.

Het loemboengstelsel beoogt den Inlander goedkoop plantmateriaal ter leen te geven. Gaf het credietwezen deze padivoorschotten niet, dan zou de geheele landbouwende bevolking tegelijkertijd het kostbare plantmateriaal gaan koopen en de prijs daarvan opdrijven. De aflossing van hoofdsom en rente geschiedt ook hier weer in product.

De idjon-loemboeng-credietorganisatie, zich geheel aanpassend aan de economische achterlijkheid der Indlandsche bevolking, verstrekt den Inlander hare leeningen tegen een rente van gemiddeld 30 pCt.; echter op condities, die hem tegemoet komen op het stuk van economische aflossing zijner schuld (aflossing in product), en vergezeld van rechten, die hem een belangrijk deel der betaalde rente teruggeven (inkoop van voedsel tegen lage- en verkoop van producten tegen hoge prijzen).

H. M. AMENT.

DE ARBEIDSINSPECTIE IN 1922.

Het onlangs verschenen Centraal Verslag der Arbeidsinspectie in het Koninkrijk der Nederlanden over 1922 geeft wederom een zeer interessant en leerzaam overzicht van de bevindingen van dezen belangrijken tak van dienst, over het jaar 1922. En dit deel verdient nog meer aandacht, dan men gewoonlijk voor deze verslagen pleegt te vragen, omdat er een hoofdstuk in voorkomt gewijd aan de fabriekscommissies, zgn. „kernen”, een onderwerp dat zeer zeker menig een zal interesseeren.

De werkzaamheid van de Arbeidsinspectie was in 1922 wederom zeer groot. In totaal werden door hare ambtenaren tezamen 79.273 inspecties en bezoeken in fabrieken en werkplaatsen verricht, terwijl als resultaat de navolgende processen-verbaal werden opge maakt:

	Arbeids- wet	Veilig- heidswet	Steenhou- werswet
Door de Arbeidsinspectie...	1155	243	3
„ „ Rijkspolitie.....	2779	4	—
„ „ Gemeentepolitie...	3780	4	2

De medewerking van andere zijde, in den vorm van ingekomen klachten was aanzienlijk geringer dan het vorige jaar, d.w.z. 1920 tegen 3410 in 1921. Als oorzaak van deze vermindering geeft het verslag op: betere bekendheid met de bepalingen der Arbeidswet, minder werkgelegenheid en vrees voor ontslag in dezen tijd van malaise. Van deze klachten hadden er 1241 betrekking op overtredingen van bepalingen der Arbeidswet 1919 in zake den wettelijken arbeidsduur.

Ook nu moet, evenals vorige jaren, weer medege-deeld worden, dat de klachten vaak onvolledig en vaag waren, hetgeen onderzoek bemoeilijkt of onmogelijk maakte. Verder bleken de klagers dikwijls niet op de hoogte van de wettelijke bepalingen. Vele klachten werden uit concurrentie-overwegingen ingediend, terwijl ook vaak de wensch om den patroon onaangenaamheden te bezorgen, een rol speelde. Zoo werden meermalen klachten ingediend door arbeiders, nadat zij zelf het onwettig overwerk reeds weken lang hadden verricht, doch daarna kwestie met den patroon hadden gekregen omtrent de betaling van het bewuste overwerk, waarop ontslag was gevolgd.

Een typeerend geval was het volgende. Een steenhouwerspatroon klaagde over oneerlijke concurrentie van een klein baasje. Laatstgenoemde zou met een knecht steenhouwersarbeid verrichten in een niet behoorlijk ingerichte steenhouwerswerkplaats. De algemeene onkosten van dat kleine baasje zouden daardoor zooveel lager zijn, dat aan klager veel werk door dezen steenhouwer werd afgenomen. Bij onderzoek bleek inderdaad, dat er in het opgegeven pand een steenhouwerszaak was gevestigd, terwijl het woonhuisje met afdak absoluut niet voldeed aan eenig voorschrift van de Steenhouwerswet. De steenhouwer werkte echter zonder personeel en maakte granito grafmonumenten. Deze steenhouwer was twintig jaar in dienst geweest bij den klager. Thans afgeleefd en niet meer in staat tot volle arbeidsprestatie was hij door klager ontslagen en trachtte nu door bovenomschreven werkzaamheden in het onderhoud van zich en zijn gezin te voorzien. Het aantal klachten dat ongefond of slechts ten deele gefond werd bevonden bedroeg 28 pCt.

De in de laatste jaren waargenomen stijging van het aantal verleende Hinderwetvergunningen vond ook dit jaar verderen voortgang, waarbij men echter in het oog dient te houden, dat zoowel de electricatie als de lage valuta in het buitenland, waardoor ook de kleine patroon gemakkelijker dan vroeger zijn werkplaats machinaal kan inrichten, hiertoe meer hebben bijgedragen dan een goede gang van zaken en voorspoedige ontwikkeling der nijverheid.

Hoofdstuk IV van het verslag, betrekking hebbend op de naleving der Arbeidswet, vermeldt, dat het tijdperk van opbloei van nijverheid en handel, dat op het einde van den oorlog volgde en het mogelijk maakte om sociale hervormingen, die het levenspeil der arbeiders belangrijk verhoogden, zonder te groote schokken voor het bedrijfsleven in te voeren, slechts enkele jaren geduurd heeft. De sedert ingetreden crisis drukt zwaar ook op onze industrie. Om het afzetgebied nog zooveel mogelijk te behouden en de concurrentie met landen met verzwakte valuta te kunnen volhouden, bleek een belangrijke verlaging van de productiekosten, mede door werktijdverlenging, noodzakelijk. De

verlenging van de normale arbeidsweek in fabrieken of werkplaatsen van 45 op 48 uur kon in verband hiermede niet uitblijven. Maar het steeds aanhouden en toenemen der belemmeringen in het internationale bedrijfsleven noopten bovendien er toe voortdurend na te gaan of de toestand in een bedrijf of onderneming zoodanig was, dat een blijven vasthouden aan den normalen arbeidsduur de malaise zou vergrooten of elke wederopleving zou verhinderen.

Zoodoende was het niet meer in de eerste plaats de taak der Arbeidsinspectie om te waken voor het nakomen der wettelijke voorschriften ter bescherming der arbeiders, doch moest zij het oog vooral gericht houden op mogelijke schadelijke gevolgen van een strikte wetshandhaving. Met volle erkenning van het nut der nieuwere bescherming mocht het haar niet ontgaan, dat een beperking daarvan niet in dezelfde mate als weleer de arbeiders benadeelde, terwijl de nieuwe bepalingen in veel sterker mate dan de oude in staat waren om onder bepaalde omstandigheden de productie dermate te bemoeilijken, dat de gevolgen daarvan voor het algemeen en voor de arbeiders zeer nadeelig konden worden.

De onzekerheid over de mate en den duur van den economischen achteruitgang als gevolg van internationale verwickelingen, waarbij Nederland niet actief betrokken is, maakte, dat alle afwijkingen van de Arbeidswet een tijdelijk karakter dragen. Hoezeer ook gehoopt wordt, dat het herstel van het wereldverkeer en de voortgaande ontwikkeling van techniek en bedrijfsvoering het mogelijk zullen maken, het peil, waarbij de Arbeidswet 1919 past, weder te bereiken, is het helaas ook denkbaar, dat binnen afzienbaren tijd die toestand niet wordt bereikt. In die periode van onzekerheid biedt de Arbeidswet 1919 gelegenheid om met de eischen van het bedrijf rekening te houden en de Arbeidsinspectie heeft daardoor den plicht om zich niet alleen te laten leiden door de vraag, wat de wet eischt, doch in zekere mate (in veel sterker mate dan voorheen) door de vraag, of het algemeen belang zich verzet tegen een strikte toepassing der wet. Het zoeken van het evenwicht, tusschen die verschillende belangen, met behoud van het doel om de arbeidersbescherming zooveel mogelijk ongeschonden door deze zware tijden heen te brengen, legt thans aan de Arbeidsinspectie een vaak zeer moeilijke taak op, die nog belangrijk wordt verzwaaard, wanneer bij de betrokken partijen het streven sterk is eenerzijds om arbeidsvoorwaarden te handhaven, die economisch onmogelijk zijn, anderzijds, om eene absolute vrijheid in de bedrijfsleiding terug te krijgen, die blijkens de opgedane ervaringen leidt tot misstanden, die voor het algemeen belang onberekenbare nadeelen opleveren.

Van de artikelsgewijze opsomming der gedane ondervinding moge nog een en ander overgenomen worden, dat de practijk ten opzichte van art. 24 heeft geleerd. Dit art. luidt: Een arbeider mag in fabrieken of werkplaatsen niet langer arbeid verrichten dan 8½ uur per dag en 48 uur per week en niet tusschen 6 uur n.m. en 7 uur v.m.

Tal van overtredingen werden geconstateerd, hoewel opnieuw waargenomen werd, dat de arbeiders zelf zeer weinig medewerking verleenen bij het ontdekken van de overtredingen. Zoo werden in een kleermakerij 's avonds na 6 uur eenige personen aangetroffen, die verborgen werden gehouden. Bij ondervraging bekend zij daar na 6 uur n.m. gearbeid te hebben. Voor den kantonrechter kwamen zij echter op deze verklaring terug en beweerden daar aanwezig te zijn geweest voor een gezelligen avond. De kantonrechter sprak de beklagde vrij. De ambtenaar van het Openbaar Ministerie ging in hooger beroep, maar de getuigen, in dit geval de arbeiders, hielden ook voor de Arrondissem.-Rechtbank vol, niet gewerkt te hebben, waarna de Substituut-Officier van Justitie eveneens vrijspraak eischte, daar hij niet kon aannemen, dat een vijftal personen opzettelijk valsche verklaringen zou

afleggen. Voor evenwel de uitspraak viel, meldde zich iemand aan, die op den bewusten avond ook in de werkplaats was aangetroffen, maar die zich had voorgedaan als toevallig bezoeker; achteraf bleek hij ook arbeider in dienst van denzelfden patroon te zijn. Op zijne verklaring en nadere aanwijzing moesten nu ook de als getuigen gehoorde arbeiders toegeven, niet alleen op den betreffenden avond, doch ook op vele andere, lang na 6 uur n.m. te hebben gewerkt. Wegens meeneed werden de vijf arbeiders tot 3 maanden gevangenisstraf veroordeeld. De patroon kreeg 4 × 7 dagen hechtenis.

In een lederfabriek, waar 's avonds zonder vergunning zou worden overgewerkt, bleek bij inspectie, dat alle deuren gesloten waren; door de ruiten was evenwel te zien, dat de geheele fabriek verlicht was. Aan de achterzijde van de fabriek bleek de deur ook gesloten, doch was een arbeider zichtbaar. Een geluid als van draaiende walkvaten drong naar buiten en duidelijk was te hooren, dat enkele personen met elkaar aan het spreken waren. Aan de woning van den onderdirecteur, grenzende aan de fabriek, werd door diens echtgenoot medegedeeld, dat haar man ziek was, doch zij zou den meesterknecht wel even gaan waarschuwen. Na eenigen tijd kwam deze, waarna de fabriek werd betreden, doch toen waren bijna alle lichten uit. Slechts één persoon, wiens bevuilde handen den indruk gaven van pas geëindigde arbeid, werd aangetroffen, doch de ambtenaar herkende in hem niet den gene, dien hij door de ramen had gezien. De aangetroffen persoon verklaarde dat hij nachtwaker was en dat zich geen andere arbeiders in de fabriek bevonden. Het door den ambtenaar gehoorde praten was veroorzaakt door de gewoonte van den arbeider, om hardop tegen zichzelf te spreken. Daar volgens de arbeidslijst de nachtwaker eerst om 9 uur 's avonds zijn dienst mocht aanvangen en het op het oogmerk der inspectie ongeveer 7 uur was, kon slechts deswege proces-verbaal worden opgemaakt, waarop eene veroordeeling tot f 5.— boete volgde.

Niet onvermakelijk was de volgende waarneming. Een controleur verbaliseerde een schilder wegens het doen verrichten van arbeid na 6 uur n.m. De man ontstak in woede, niet over het feit, dat hij geverbaliiseerd werd, maar omdat men hem niet gewaarschuwd had. Bij navraag bleek, dat ter plaatse een georganiseerde waarschuwingdienst bestond, om de werkgevers in te lichten, zoodra een der controle-ambtenaren gearriveerd was. Zelfs was een dienstbode van het hotel, waar de ambtenaren wel eens logeerden, geld geboden, wanneer zij wilde mededeelen, zoodra een controleur was aangekomen.

Hoofdstuk V, naleving der Veiligheidswet en Ongevallen, geeft een goed gedocumenteerd verslag van de verschillende ongevallen, die werden nagegaan, alsook van enkele beveiligingsinrichtingen, terwijl de ongevallen, door electriciteit veroorzaakt, apart behandeld zijn.

Hoofdstuk XIV behandelt de instellingen in het belang der werklieden, fabriekscommissies (zgn. „keren“). Dit onderwerp wordt aldus ingeleid:

„Stroomingen zijn waar te nemen, die de moeilijkheden, welke het bedrijfsleven thans doormaakt, trachten te verlichten door een herziening der processen, welke de interne bedrijfsinrichting beheerschen. Met het oog hierop openbaart zich in den jongsten tijd een oplevende belangstelling voor de personeelsvertegenwoordiging, die in verschillende bedrijven aanwezig is en beoogt een band te vormen tusschen bedrijfsleiding en de gezamenlijke werknemers. De oudste personeelsvertegenwoordiging is die bij de Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek te Delft, welke in November 1878 tot stand gekomen is. Daarop volgt in leeftijd de kern van de Machinefabriek van Gebroeders Stork & Co. te Hengelo, die van 1883 dagteekent. De vakbeweging, die destijds nauwelijks ontluikende was, heeft op de totstandkoming van deze personeelsvertegenwoordigingen geenerlei invloed gehad. Zij is uitsluitend ontsproten aan den vooruitzienden blik van sociaal voelende fabrikanten, die het in het welbegrepen belang der aan

hunne leiding toevertrouwde onderneming achtten, bij het grooter worden der onderneming het contact met de werknemers niet te verliezen, doch dit in den vorm van een aan regels gebonden personeelsvertegenwoordiging in stand te houden.

Nadien is het kernwezen in Nederland geruimen tijd beperkt gebleven tot deze beide ondernemingen.

De basis van zulk een personeelsvertegenwoordiging is indertijd door J. C. van Marken aldus weergegeven:

„De kern is een vereeniging uit het personeel der Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek door den directeur opgericht met het doel in geregelde bijeenkomsten van gedachten te wisselen met de vertegenwoordigers van het personeel en door onderlinge bespreking van de belangen van het personeel in verband met die der fabriek, te worden voorgelicht omtrent hetgeen bevorderlijk zijn kan voor de welvaart van het personeel en het welslagen der onderneming.”

Een weerklank van dit beginsel wordt in nagenoeg alle reglementen voor de thans bestaande kernen teruggevonden.

Na een uitvoerige uiteenzetting van de samenstelling dezer kernen, den invloed der werkgevers op de samenstelling, kiesstelsels, den duur van het lidmaatschap, royement, bezoldiging der kernlieden, secretariaat, vergaderingen, stemmingen, invloed van de vakvereeniging, ontbinding, invloed der collectieve arbeidsovereenkomsten op het kernwezen, de arbeidersvertegenwoordiging bij het mijnwezen en de personeelsvertegenwoordiging in overheidsdienst concludeert het verslag:

De verzamelde gegevens bevestigen de meening, dat onder de belangrijk gewijzigde bedrijfsverhoudingen in vergelijking met een halve eeuw geleden, de toen sporadisch gevoelde behoefte aan een orgaan van overleg, tusschen arbeiders en directie, meer en meer algemeen is geworden en dat thans van beide zijden de neiging bestaat om het instituut van het kernwezen tot ontwikkeling te doen komen. Een bijzondere bevestiging hiervan is, dat niettegenstaande in een belangrijken bedrijfstak, als dien der metaalindustrie, het overleg in zake arbeidersaangelegenheden in de laatste jaren geregeld centraal door den Metaalbond en de hoofdbesturen der Werkliedenorganisaties wordt gevoerd, de vele in dat bedrijf bestaande fabriekskernen slechts in een enkele onderneming zijn opgeheven. Deze ervaring bewijst, dat er voor het kernwezen, niettegenstaande het innige contact tusschen de landelijke werkgevers- en werknemersorganisaties, in de individueele ondernemingen toch nog voldoende terrein over is gebleven om een eigen taak te vervullen.

Daar, waar normale groeivoorwaarden aanwezig waren, heeft het Instituut blijkens de verkregen gegevens goed voldaan en wordt op het behoud ervan prijs gesteld. Behoefte aan eenigerlei wettelijke regeling van deze materie is tot dusverre niet op overtuigende wijze gebleken.

Verder bevat het verslag de gebruikelijke hoofdstukken als: Steenhouwerswet, belangrijke rechterlijke beslissingen, huisindustrie, geneeskundige onderzoekingen en mededeelingen omtrent beroepsziekten, instellingen van onderwijs door werkgevers beheerd of gesteund ten behoeve hunner werklieden en de toestand der industrie bij den aanvang van 1923.

G. DE CLERCQ.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

AFBRAAK IN DE ZWITSERSCHE BORDUUR-INDUSTRIE.

Mej. Dr. J. van Anrooy te Zürich schrijft ons:

Wie, als een in de economische toestanden en verhoudingen van het land belangstellende, in dezen tijd Zwitserland bezoekt, moet er door worden getroffen, dat de somberheid, waarmede men er in 1921 en 1922 de toekomst in keek, voor een belangrijk deel geweken is. Hetzelfde jaar 1923, dat een einde maakte aan de deficitperiode — niet van de openbare huishouding, maar dan toch van de groote Bondsbedrijven: sporen, post, telefoon en telegraaf —, zag het aantal werklozen tot op de helft verminderen. De veel verbeterde cijfers zijn weliswaar op verre na niet louter te rekenen van een natuurlijke en regelmatige herleving; daar zijn Notstandsarbeiten en subsidies van al-

lerlei aard, daar is, voor eenige industrieën, die kunstmatige versteviging der binnenlandsche markt, waaraan te eenigertijd een einde zal moeten komen. Maar in ieder geval: al ziet het er ook met de rentabiliteit van menig bedrijf, ja van geheele bedrijfstakken nog triest uit, na wat men in 1921 en 1922 aan economische ziekte heeft doorstaan, herademt men.

Daar is een groote, zwarte plek: de toestand der machinale Stickerei (omdat het woord borduurindustrie zoo onplooibaar is, geef ik er de voorkeur aan, den Duitschen term te gebruiken), die voor de kantons St. Gallen, Appenzell en Thurgau van een zoo groote beteekenis is. Die zwarte plek is in 1923 ook niet daardoor noemenswaard lichter geworden, dat het werkloosheidspercentage van 7.9 tot 4 pCt. is gedaald. Er valt uit dat cijfer der algeheele werkloosheid bij deze niet gemakkelijk te benaderen industrie niet veel te concluderen.

De Stickerei heeft gedurende haar geheele geschiedenis de belangstelling van binnen- en buitenlandsche economisten en van sociaal-geïnteresseerden in sterke mate geboeid. Zij was bovendien de trots van allen, die in de eerste plaats naar exportcijfers keken.

En nu weet men geen raad met haar. Ook niet de Raad v. Beheer der Stickerei-Treuhand-Genossenschaft, wier taak is het zoeken en banen van een weg tot herstel, en die kortelings haar eerste verslag heeft uitgegeven.

Ik wil hier volstaan met enkele exportcijfers, die een voorstelling geven van de felheid, waarmee de crisis aankwam.

Er werd uitgevoerd:

Jaar.	Hoeveelheid in KG.	Waarde in frs.
1913.....	9.176.100	215.503.000
1916.....	7.639.400	238.717.000
1919.....	5.899.100	425.395.000
1921.....	2.835.400	146.795.000
1922.....	3.721.600	157.073.000
1923.....	4.064.400	161.332.000

Dat na de hevige inzinking, die door de tuimeling der prijzen volkomen catastrofaal werd, in 1922 eenig herstel volgde, deed optimisten, die met de omstandigheden der Stickerei niet vertrouwd waren, op den geleidelijken terugkeer van normale tijden hopen. 1923 stelde te leur. Nauwelijks boven dien van 1885 verhief zich de export.

Zonder verzet van welke zijde ook heeft de Nat. Raad in Nov. 1922 het voorstel van den Bondsraad, om de Stickerei te hulp te komen, aangenomen en enkele weken later reeds was de, in conferenties met belanghebbenden reeds lang voorbereide St.-Treuhand-Genossenschaft geconstitueerd. (Basis: een kapitaal van 1½ mill. frs., waarin de Bond voor 1 mill. deelhebber is; dan: een subsidie van 5 mill. frs., waarvan op 31 December 1923 bijna 3 mill. verbruikt was.) Reeds veel eerder zou dit het geval geweest zijn, wanneer niet de Vereen. van Exporteurs, lang hopende op een krachtige opleving der markt, zich tot den herfst van 1922 tegen een regelrechte steun-actie verzet had; een verzet, dat haar in vaak hevige bewoordingen, ook door niet direct betrokkenen, is verweten. Want juist ten opzichte der Stickerei bestond er een zeer sterke openbare meening, die niet ophield te bevoegen: zoo ergens, dan is hier een centraal instituut noodig, om de ongehoorde moeilijkheden te boven te komen, ja om een geheelen chaos te voorkomen.

Die moeilijkheden hangen samen, nog veel meer dan met de situatie der Stickerei op de wereldmarkt, met het feit, dat zij, niet alleen geweest (dit zoo haar van de meeste andere takken der textielindustrie niet onderscheiden), maar in toenemende mate geworden is een sterk gedecentraliseerde Verlagsindustrie. Voor een uitvoeriger beschouwing over deze op zichzelf zoo economisch als sociaal belangrijke dingen zijn de E.-S. B. niet de plaats; een kleine uitweiding moge

hier den aard van de nu heerschende crisis begrijpelijk maken.

Toen de machinestickerei in betrekkelijk korten tijd de fijne handstickerei verdrong, lag niets zoozeer voor de hand, als dat zij, in de eerste plaats in verband met de kosten (2500 frs. met installatie, zelfs wanneer er geen verbouwing der woning hoefde plaats te hebben) en den omvang der machines (hoogte 2.8, breedte 3.2, lengte 5.6 meter), zich in een korte spanne tijds in grooter of kleiner fabrieken zou concentreeren.

Tusschen 1850 en 1870 was dit ook inderdaad het geval. Dan echter begint de Stickerei uit de fabriek weg te loopen en zich in toenemende mate als huisindustrie uit te breiden. Vlucht voor den komenden maximum-arbeidsdag der fabriekswet! Grootere bewegelijkheid tegenover de convulsies, door de mode te weeggebracht! En zoo stonden, terwijl dit in 1872 slechts met 7 pCt. van het totaal het geval was, in 1890 48 pCt., in 1900 zelfs 68 pCt. der handmachines bij de zoogen. Einzelfsticker, die door een gemakkelijken afbetalingsmodus in staat werden gesteld, hun machine te koopen. Sinds dien tijd is de handmachinestickerei langzamerhand geheel huisindustrie geworden, maar ook, eerst relatief en daarna ook absoluut, in capaciteit achteruitgegaan tegenover de snelloopende en daardoor goedkooper (in den beginne vooral ook veel minder mooi werk) produceerende „Schifflistickmachine”. Op rekening dezer machine, die op ingenieuze wijze de werkwijze der naaimachine met het borduren combineert (de niet geheel doorgetrokken draden worden aan den achterkant der stof met behulp van spoeltjes — Schiffli — bevestigd) komt sedert 1890 de geheele toename der productie.

En weer meende men, niet alleen de beschouwende economist, maar ook de practicus, dat een periode van zeer snelle concentratie zou aanbreken. Inderdaad komen nu groote borduurfabrieken op. Maar sneller ontwikkelt zich de „Lohnstickerei”, die enkele door benzinemotor of electrisch gedreven Schifflimachines in een werkplaats vereenigt en in 't bijzonder is het de electrische kracht, die het den Einzelfsticker in niet eens zoo zeldzame gevallen mogelijk maakt, zijn handmachine tegen een Schifflimachine (afmetingen nog grooter; prijs pl.m. 10.000 frs.) te ruilen. In het karakter der Verlagsindustrie heeft zij geen verandering gebracht.

In dit Stickerei-productieproces staan dus nu, zooals in de jaren van opkomst en uitbreiding, de volgende categorieën naast, resp. onder en boven elkander:

1. De Exporteur genaamde *opperste werkgever* in de stad St. Gallen (met of zonder fabriek), wiens belangrijkste functie van commercieelen aard is. Hij zoekt, door reizen en verbindingen met de geheele wereld, de markt voor zijn waar, laat in eigen atelier door vastbezoldigde teekenaars de patronen ontwerpen of koopt deze van zelfstandige „dessinateurs” en geeft, in eerste instantie, het werk (d.w.z. stof en patroon met alle voorschriften omtrent graad van fijnheid, aantal steken enz.) tegen een door hem vastgesteld loon per honderd steken uit. Voor deze eerste uitgifte gold ook het minimum-loon, voor zooverre en zoolang als dit corporatief (1885—1892) of door den Bond (1916—1921) was vastgesteld.

2. De Fergger, die, zonder verdere verantwoordelijkheid, het werk aan derden doorgeeft en alleen om de groote uitgestrektheid van het door de Stickerei bestreken gebied, een onmisbare schakel in de keten is. Anders dan zijn collega in de zijdeveverij, zoolang daar de huisindustrie nog belangrijk was, is hij niet vastbezoldigd, maar ontvangt een provisie, die gedurende het bestaan der vaste tarieven op een bepaald bedrag per 100 steken was vastgesteld.

3. De Loonfabrikant; ook deze ontvangt het werk van den Exporteur en „per Stich”, laat het zooveel mogelijk in eigen localiteiten verwerken en geeft, al naar behoefte, ook verder door.

4. De Einzelfsticker, wien zijn werk meestal door de bemiddeling van een der beide vorige categorieën toegezonden wordt, wederom met alle details omtrent fijnheid en dichtheid en een bruto-loon per 100 steken, zooals die voor het patroon in kwestie zijn vastgesteld. Op dit bruto-loon kom ik terug.

5. De Fabriksticker, die in de geheele rij der van den Exporteur afhankelijke categorieën, op de handlangers na, *de eenige zuivere loonarbeider* is.

Daar deze gedecentraliseerde en gecompliceerde organisatie zeer verergerend werkt op een crisis, die geworden is een sloopende ziekte, waarvan het nog lang niet te overzien is, in welk een mate verzwakt de patiënt er ten slotte doorheen zal komen, dat ligt voor de hand.

Daar is een ingekrompen markt. Dat wat er overschiet, moet Zwitserland, welks eenige mededinger gedurende langen tijd het Vogtland in Saksen, met Plauen als middelpunt, was, met een groot aantal concurrenten deelen. Reeds hebben Italië, Spanje, Tsjecho-slowakije, Polen, beginnende borduurindustrieën. De V. S., tot den oorlog verreweg de grootste afnemer, die op het Europeesche product reeds lang hooge invoerrechten legden, hebben na den vrede borduurmachines tolvrij binnengelaten, met de kennelijke bedoeling, een proces, reeds lang vóór 1914 begonnen, te versnellen. Hiertegenover heeft Zwitserland nog altijd in kennis, ondervinding en kundigheid een voor-sprong, die het in staat moet stellen, zich aan de zich juist in dezen tijd weer met groote snelheid omwentelende mode aan te passen. En dit geschiedt ook inderdaad. Dat de exportcijfers niet nog verder gedaald zijn na 1921, is niet aan de beproefde massa-artikelen der bandes en entredeux voor onderkleding te danken, maar aan nouveauteiten, aan specialiteiten. Wil echter dit noodzakelijke en moeilijke omzettingproces voortgang hebben, dan moet, even hard als aan de vernieuwing van het product, aan de rationalisatie van het bedrijf, aan het verkrijgen van een steviger basis voor de berekening van productiekosten en prijzen gewerkt worden.

En daarbij nu is een organisatie als die onzer Verlagsindustrie, een organisatie, die toch geheel het resultaat is geweest van het „vrije spel van krachten” in een bedrijf, dat als het ware in convulsies van uitzetten en samentrekken leefde, de groote sta-in-den-weg geworden. Er is een chaos in ontstaan, zooals die in een meer gesloten en geconcentreerde industrie ondenkbaar zou zijn geweest.

In de Stickerei zijn — in een mate, waarin dit in de moderne industrie wel tot de grootste zeldzaamheden behoort — de productiemiddelen in het bezit van alle vorengenoemde categorieën van belanghebbenden, met uitzondering natuurlijk van de fabrieksarbeiders en handlangers.

De ondernemer, de Exporteur, behoort te zijn en is ook in vele gevallen gelukkig, een vakman, zoowel industrieel als commercieel. Maar het feit, dat hij (in zijn zuivere kwaliteit van Verleger, wanneer hij er dus geen fabriek bij heeft) aan vast kapitaal niet meer noodig heeft dan een kantoor met eventueel een ontwerp-atelier erbij, en omlopend kapitaal voor arbeidsloon en den inkoop der stof, den „Stickboden”, en dat er telkens weer periodes van ups van conjunctuur zijn geweest, waarin ook slechte waar nog winstgevenden afzet vond, heeft dit terrein altijd bijzonder aantrekkelijk gemaakt voor beunhazen. Bovendien kan geen patent verhinderen, dat patronen, met luttel wijzigingen, door tweeden en derden worden gebruikt.

Het is geen overdrijving te zeggen, dat de situatie der Einzelfsticker, en die der meeste loonfabrikanten bovendien, deplorabel is geworden.

Mejuffrouw van Dorp heeft in deze kolommen (E.-S. B. 30 Januari 1924) de uitspraak gedaan, dat onze economische puzzles feitelijk te herleiden zijn „tot die eene waarheid, dat een mensch nooit aanspraak kan maken op meer behoeftebevrediging, dan

hij door het werk zijner handen schept." Welnu, al ware het, dat deze uitspraak ons verder bracht ten opzichte van velen, wien loon toegerekend moet worden voor het werk hunner handen, dan zou ik haar met een grimlach wijzen op den Einzelsticker!

Zijn netto-loon bestaat (theoretisch) uit: bruto-loon — (uitgaven voor garen en naalden, + ar-beidsloon voor Fädlerin, Nachstickerin en hulpkind, + rente en amortisatie voor de machine, + huur voor zijn lokaal, + uitgaven voor vuur en licht, kleine fournituren enz.).

Hij kan zijn contante uitgaven verminderen, wanneer hij zijn huisgenooten als hulpkrachten gebruikt, wat hij dan ook in die regel doet, maar ook dan zou hij, als een goede homo oeconomicus die uitgaven behooren te berekenen, even goed als hij voor zijn aan zijn eigen woning gebouwd Sticklokal van zijn bruto-loon een zeker bedrag zou moeten aftrekken. Het garenverbruik, om één post te noemen, zet hem bij bijna ieder nieuw patroon voor verrassingen en zoo is het dan geen wonder, dat geen enkele Einzelsticker (ik zie hier af van die „Zwitterexistenz", den loonfabrikant, die in hetzelfde geval zou verkeeren, ware het voor hem althans niet gemakkelijker, de kosten van zijn bedrijf van die zijner particuliere huishouding te scheiden) weet, wat hij verdient, m.a.w., voor wat voor een steek-loon hij een opdracht kan aannemen, wil er voor het werk zijner handen nog een eenigszins redelijk, ja zelfs ook maar een loon, overschieten.

Dit is de oorzaak van de anarchie, die sedert eenigen tijd heerscht, van dat wilde elkander onderbieden, dat onverklaarbaar moet zijn voor hen, die niet weten, hoe vaak de „homo oeconomicus", die is een noodzakelijke abstractie voor de theorie en die zich ook in de werkelijkheid op menig terrein en in doorsnee van zijn daden bewust is, zich ook in het moderne bedrijfsleven tot economische handelingen laat dwingen, van welker noodlottigheid ook voor zijn eigen bestaan de uitkomst spoedig de bewijzen levert.

Daar komt, om den toestand nog kritieker te maken, bij, dat een gedeelte van den afzet in abnormale kanalen geraakt, doordat sedert eenigen tijd bestellingen, vaak met „achterom" verkregen patronen, door buitenlandsche grossiers en anderen, buiten de Exporteurs om, direct bij loonfabrikanten worden gedaan.

En zoo dringt de wetenschap, dat de geringe verbetering der exportcijfers nog in het minst geen reden geeft tot enig optimisme omtrent de toekomst der Stickerei, in steeds grooter wordenden kring door.

Er is nu directe staatssteun. Beter gezegd, er is met staatshulp een van die economische lichamen in het leven geroepen, waaraan de Bond zijn subsidies meestal overdraagt. Het werk wordt door dit lichaam, waarin naast den Bond in de meest betrokken kantons, de belanghebbende organisaties vertegenwoordigd zijn, verricht.

Het jaarverslag der St.-Treuhand-Genossenschaft onderscheidt de tot nu toe verleende hulp in *individuele* en *collectieve*, we zouden het ook kunnen doen in hulp, die zich richt op behoud eener- en op afbraak anderzijds.

1. Wat de eerste betreft, heeft zij kunnen gebruik maken van het bij Bondsbesluit van 13 October 1922 op de Stickerei toepasselijk verklaarde noodwetje voor de hotellerie, dat ten doel heeft schuldenaren, die door den oorlog en na-oorlogsche omstandigheden in het nauw zijn geraakt, op die wijze te hulp te komen, dat hun crediet wordt verleend, terwijl te gelijk den houders van hypotheken en daarmee gelijk gestelden schuldeischers zekere geldswaardige offers — zij het in gemeen overleg of bij rechterlijke uitspraak — worden opgelegd.

In het geheel heeft men in 1923 ruim frs. 1.750.000 aan voorschotten gegeven, waarvan bijna een miljoen

voor bovengenoemde schulden-ontlasting, de rest voor herstellingen aan werklokalen en machines.

Deze *behoudende* „Sanierung" heeft niet alleen veel kritiek uitgelokt, omdat zij veel geld kost, maar ook, omdat men er zich, ondanks conscientieus onderzoek niet geheel voor heeft kunnen behoeden ook zulken elementen steun te verleenen, wier bestaan om hier-voor aangeduide redenen, zooals de Exporteursvereeniging niet ten onrechte oordeelt, de calamiteit is van het bedrijf.

2. Van veel verder strekkende beteekenis is de, als ik mij zoo mag uitdrukken: revolutionnaire actie, de afbraak.

„Bij de toepassing der individuele hulp" — zegt het jaarverslag, „bleek zeer spoedig, dat al onze bemoeiingen tevergeefs zouden zijn, tenzij de steek-prijzen weder zoo hoog werden, dat de Lohnsticker althans zonder verlies kan werken. Voor de vermeerdering van den afzet konden wij niets doen en er bleef ons dus niets anders over, dan de kans op en de mate van overproductie te verminderen."

En zoo zijn dan in den loop van 1923 rond 2000 handmachines gesloopt, waarvoor een bedrag à fonds perdu van frs. 343.000, wat op een pl.m. frs. 180 per machine neerkomt, gebruikt werd. Te zamen met de opbrengst van het afbraak-materiaal, ontving de bezitter een som van rond frs. 300. Brengt men er de noodige credieten voor bijeen, dan zullen er zoo van de overblijvende ruim 4000 machines nog meer verdwijnen.

Daar is dan verder: het tijdelijk stopzetten (plombeeren) van over de 700 Schifflimachines, tegen een premie per dag, zóó berekend, dat zij over een geheel jaar een zeer matige rente op het bedrag der installatiekosten uitmaakt. Verdere nooduitkeeringen hebben de Schifflisticker niet ontvangen, in de verwachting, dat zij erin zouden slagen ander werk te vinden. Niets werpt een scheller licht op de ellende, waarin velen hunner zijn geraakt, dan dat zelfs op deze premiebedragen, die eens per maand worden uitgekeerd, in talrijke gevallen door schuldeischers beslag is gelegd, ook daar, waar zij het eenige inkomen in geld vormen.

Met de plombeering der Schifflimachines, die, terecht, als een lapmiddel wordt beschouwd, zal trouwens niet worden voortgegaan en reeds is met de slooping ook dezer kostbare machines, tegen een vergoeding van pl.m. frs. 2000 (incl. materiaal-verkoopbedrag) begonnen.

Alleen wanneer in deze richting kan worden voortgegaan, kan den direct oertolligen dezer categorie, die op zoo zware lasten zitten, althans de mogelijkheid worden gegeven, tot een ander beroep over te gaan.

Het werk door de St.-Treuhand-Genossenschaft tot nu toe verricht, heeft er nog niet toe geleid, ingewijden omtrent het verder verschieft optimistisch te stemmen. Integendeel, juist in den loop van 1923 is 'pas goed aan den dag gekomen, hoe diep het kwaad economisch en sociaal zit.

Dat men met het sloopen der machines niet kan voortgaan, totdat faute de (ieder mogelijk teveel van) combattants de strijd ophoudt, spreekt vanzelf.

En dus zal men moeten trachten door overleg, door regeling, een einde te maken aan den chaos, die er sedert eenige jaren op het gebied van prijzen en loonen bestaat.

De Treuhand-Genossenschaft zal daarbij minder zelf kunnen handelen, dan wel bemiddelen tusschen de interessanten en als inleiding daartoe is op haar instigatie het Eidg. Arbeitsamt met een onderzoek naar de inkomsten der Sticker, dat vanzelf tot de noodige gegevens ook over de Steek-loonen en -prijzen zal leiden, begonnen.

Reeds meer dan een jaar geleden hebben de Einzelsticker en Lohnfabrikanten getracht, tot een overeenkomst te komen, echter zonder succes, omdat de Exporteurs niet tot medewerking bereid waren. En nu

hebben dezen, voor zoover zij in de Vereinigung für Stickerei-Exporteurs georganiseerd zijn, in hun kortelings verschenen jaarverslag verklaard, dat de ernstige koopers door de anarchie, die in St. Gallen heerscht, totaal worden afgeschrikt, en dat deze anarchie ten spoedigste en met de krachtigste middelen moet worden bestreden. Daarmee hebben zij — tot dusver misschien de manchesterlichste groep van Zwitserse ondernemers te kennen gegeven, dat ook volgens hen het *laisser faire*, *laisser passer* niet in elk stadium van ontwikkeling en onder alle omstandigheden het toppunt aller economische wijsheid is. Zij zeggen nu in de sterkste bewoordingen: dat wat wij nu doen, resp. laten gaan, dat is zelfmoord. Ik noemde het: afbraak. Want toen ik dat woord boven deze regelen schreef, doelde ik mede hierop, niet op de gesloopte en nog te sloopen machines alleen.

En zoo bestaat dan nu eindelijk de mogelijkheid, dat de verschillende groepen van belanghebbenden met elkander in overleg zullen treden over datgene in de heerschende crisis, waarin zij met vereende krachten eenige verbetering zullen kunnen brengen. Wel is er geen enkele kans meer, dat iets in het leven zal worden geroepen, dat lijkt op den Zentralverband der Stickerei der Ostschweiz und des Vorarlbergs, die merkwaardige „bedrijfsorganisatie”, die erin geslaagd is, van 1885—1892, maximum-werkdag en minimum-loon, de classificatie der patronen en nog veel andere dingen meer, voor deze gedecentraliseerde mode-industrie te verwezenlijken. Daarvoor heeft de Zwitserse Stickerei haar beheerschende positie op de wereldmarkt reeds te zeer verloren. Maar daarom is het toch niet buitengesloten, dat die taai rakkers van Allemannen, zooals een geschiedschrijver van dien Zentralverband hen noemde, door samenwerking zullen voorkomen, dat de Stickerei verder in dat tempo, waarin dit sedert 1914 geschiedt, wordt weggeschoven.

JOSEPHINE VAN ANROOY.

Zürich, Mei 1924.

AANTEEKENING.

Kapitalisatie en financieele resultaten der staatsbedrijven, bedragen, voor welke de Staat in particuliere bedrijven deelneemt en voorschotten aan particuliere bedrijven. — In verband met een toezegging in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs betreffende hoofdstuk I der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1924, heeft de Minister van Financien den Voorzitter der Eerste Kamer een viertal staten doen toekomen, bevattende:

- eene opgave van de kapitalen, die in de Staatsbedrijven zijn vastgelegd;
- eene opgave van de sommen, voor welke de Staat in particuliere bedrijven deelneemt;
- eene opgave van voorschotten, welke aan particuliere ondernemingen zijn verstrekt;
- een tabellarisch overzicht van de financieele uitkomsten van de verschillende Staatsbedrijven over de jaren 1913 t/m. 1922 (1923).

De sub a. genoemde kapitalen vindt men in de eerste tabel hieronder.

Tot het in het Staatsmijnbedrijf geïnvesteerde bedrag komt de Minister door bijberekening van rente op rente over de kapitalen, welke aan dit bedrijf sedert zijn oprichting op 1 Mei 1902 tot en met 31 December 1923 zijn verstrekt, onder aftrek van de winstsaldi en de rente daarover, benevens van een storting door het bedrijf in 1923 van ruim f 10 milioen en de rente daarover. De rentevoet, aan de berekening ten grondslag gelegd, bedroeg in de jaren 1902 t/m. 1915 3½ pCt., over 1916 4 pCt., over 1917 4½ pCt. en in 1918 t/m. 1923 5 pCt.

Onder de particuliere ondernemingen, waaraan voorschotten zijn verleend, komen in de eerste plaats voor: (zie hiernevens).

Opgave van de kapitalen, die in de Staatsbedrijven zijn vastgelegd.

Naam van het Staatsbedrijf	Bedrag	Aanmerkingen
Algemeene Landsdrukkerij	± f 993.257,—	Per 31 December 1923.
Staatsboschbedrijf	± „ 6.790.000,—	Idem.
Staatsmuntbedrijf	„ 729.971,86 ⁵	Idem.
Artillerie-Inrichtingen	„ 2.691.272,22 ⁵	Per 31 December 1922.
Posterijen, Telegrafie en Telefonie	„ 113.579.722,61	Idem.
Staatsvisschershavenbedrijf	± „ 6.040.000,—	Per 31 December 1923.
Staatsmijnbedrijf	„ 78.000.000,—	Per 31 December 1923.

Opgave van de sommen, voor welke de Staat in particuliere bedrijven deelneemt.

Bedrijf	Bedrag	Aanmerkingen
N.V. Centrale Bouwmaterialenvoorziening C. B. V. thans in liquidatie	f 350.000,—	Wet van 18 Juni 1918 (Staatsblad No. 418); Wet van 10 Januari 1920 (Staatsblad No. 13); Wet van 15 Januari 1921 (Staatsblad No. 23); Wet van 15 Juli 1898 (Staatsblad No. 185). Zie ook opgave C.)
Noord-Ooster Locaalspoorweg-Maatschappij	„ 4.000.000,—	Wet van 31 December 1920 (Staatsblad No. 942). Storting van 10 pCt. Wet van 28 Juli 1921 (Staatsblad No. 1011).
Limburgsche Tramweg-Maatschappij	„ 3.750.000,—	Zonder eenige storting in geld heeft de Staat ontvangen 150 aandelen in de onderneming, elk ad f 1000, voor de overdracht der rechten, voortvloeiende uit de wet van 18 Juni 1918 (Staatsblad No. 421). Over de jaren 1920, 1921 en 1922 is door de Zoutindustrie als aandeel in de winst aan den Staat uitgekeerd resp. f 21.862,31, f 11.285,72 en f 31.107,15. Bovendien is in 1919 voor den verkoop van claims ontvangen een bedrag van f 2.416,70.
Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen	„ 2.200.000,—	
Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij	„ 2.750.000,—	
Koninklijke Nederlandsche Zoutindustrie	„ 150.000,—	Wet van 5 Maart 1921 (Staatsblad No. 170).
Stoomvaart-Maatschappij Zeeland	„ 1.000.000,—	
Vereeniging tot exploitatie van proefboerderijen in de veenkolonien	„ 42.300,—	
N.V. Koninklijke Nederlandsche Hoogovens en Staalfabrieken	„ 7.500.000,—	Wet van 26 Juli 1918 (Staatsblad No. 486).
N.V. Bank voor Nederlandsche gemeenten	„ 1.944.000,—	Wet van 28 Juli 1921 (Staatsblad No. 1014).
N.V. Nederlandsche Springstoffenfabrieken	„ 1.000.000,—	Wet van 19 Mei 1922 (Staatsblad No. 309).

45 tramwegmaatschappijen met een totaal bedrag van	f 27.082.180,92
11 tramwegmaatschappijen met een totaal bedrag van	„ 1.952.142,73

En verder:

Noord-Ooster Locaalspoorweg-Maatschappij.	f 3.768.208,31 ⁵
Koninklijke Luchtvaart Maatschappij voor Nederland en Koloniën	„ 1.400.000,—
Stoomvaart Maatschappij Zeeland.....	„ 2.400.000,—
R.-K. Vereeniging „Moederschapszorg”	„ 1.465.000,—
Vereeniging tot het houden van jaarbeurzen in Nederland.....	„ 120.000,—
N.V. tot exploitatie van vaste jaarbeursgebouwen.	„ 970.000,—
Vereeniging „Maatschappelijk Werk bij zenuwlijden en krankzinnigheid”	„ 150.000,—

Rentelooze voorschotten voor den aanleg van tramwegen.

Rentelooze voorschotten ten behoeve van de instandhouding en exploitatie van tramwegen, in verband met wettelijke maatregelen t/m. 1922.

Rentegevend voorschot ten beloope van hetgeen de aanleg van den spoorweg de som van f 6.000.000 heeft overtroffen (art. 11 der overeenkomst van 9/10,14/ November 1899) (3 pCt.) (Wet van 15 Juli 1898, Staatsblad No. 185) (zie ook opgave B).

Renteloos voorschot ter tegemoetkoming in het over elk der jaren 1923 t/m 1926 teljiden verlies, op de voorwaarden, vermeld in de met die maatschappij onder dagtekening van 25 Augustus 1923 gesloten overeenkomst. (Wet van 13 Juli 1923, Staatsblad No. 351). Ingevolge het bepaalde bij art. 14 dier overeenkomst werd aan genoemde maatschappij over 1923 toegekend een renteloos voorschot, groot f 400.000, terwijl over 1924, 1925 en 1926 voorschotten zullen worden toegekend, onderscheidenlijk tot een maximum van f 400.000, f 300.000 en f 300.000.

De geldleening is geschied tegen een cumulatieve rente van 6 pCt. 's jaars, waarvan 4 pCt. vast zal worden genoten en de overige 2 pCt. naar gelang en voor zoover de winsten in opvolgende jaren na statutaire afschrijving meer bedragen dan 6 pCt. over het aandeelenkapitaal. (Wet van 5 Maart 1921, Staatsblad No. 170).

Rentegevend voorschot aan de kweekschool voor vroedvrouwen te Heerlen (f 165.000 à 4 pCt. en f 1.300.000 à 5 pCt.)

Geldleening tegen 4½ pCt.
Hypothecaire geldleening (5¼ pCt.).

Rentegevend voorschot (5 pCt.) Zie artikel 121 e van het hoofdstuk VII B, dienstjaar 1920.

De bedrijfsuitkomsten der verschillende Staatsbedrijven over de jaren 1913/1922 (1923) zijn de volgende:

Jaren	Alg. Landsdrukkerij	Staatsboschbedrijf	Staatsmuntbedrijf	Artillerie-Inrichtingen	Posterijen, Telegrafie en Telefonie	Staatsvisschershavenbedrijf	Staatsmijnbedrijf
1913			f 267.474,41 ⁵	f 54.373,51 ⁵			f 300.000,—
1914			„ 404.407,56 ⁵	„ 57.877,46 ⁵			„ 400.000,—
1915	* f 72.408,91		„ 265.626,98 ⁵	„ 6.175,25 ⁵	f 1.896.730,30	f 145.986,60 ⁵	„ 1.000.000,—
1916	* „ 14.998,31 ⁵		„ 212.529,15 ⁵	„ 4.927,94 ⁵	f 1.751.456,66 ⁵	f 409.520,25 ⁵	„ 1.500.000,—
1917	* „ 8.738,54 ⁵		„ 196.342,85	„ 3.345,80 ⁵	„ 215.148,61	„ 35.191,93	„ 1.500.000,—
1918	* „ 15.658,23		„ 127.610,97	„ 1.769,61 ⁵	„ 9.506.580,99 ⁵	„ 77.009,39 ⁵	„ 2.000.000,—
1919	* „ 25.695,57 ⁵		„ 241.642,45 ⁵	„ 2.542,37 ⁵	„ 9.856.364,61 ⁵	„ 111.059,21	„ 3.000.000,—
1920	* „ 94.073,93 ⁵		„ 507.442,08	„ 524.123,09 ⁵	„ 17.206.661,91	„ 170.970,—	„ 3.900.000,—
1921	* „ 89.380,76		„ 566.802,91 ⁵	„ 42.647,52 ⁵	„ 8.334.080,28	„ 279.333,99 ⁵	„ 1.712.686,55
1922	* „ 69.388,63 ⁵	* f 985.872,95 ⁵	„ 3.996,07 ⁵	„ 757.978,83 ⁵	„ 7.428.467,90 ⁵	„ 294.792,78 ⁵	„ 1.000.000,—
1923	* „ 57.000,— (geraamd)		„ 41.596,47			* „ 300.000,— (geraamd)	„ 6.240.000,—

1) De voordeelige saldi zijn aangegeven door een § teeken, de nadeelige saldi door een * teeken.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

The Quarterly Journal of Economics.
— Cambridge, Mass., Februari 1924.

G. F. Warren, The agricultural depression; N. J. Silberling, Financial and monetary policy in Great-Britain during the Napoleonic wars; O. C. Lockhart, The denominations of the currency in relation to the gold problem; P. H. Douglas, Family allowances and clearing funds in France; H. E. Miller, Earlier theories of crises and cycles in the United States.

Journal of the Institute of Bankers.
— Londen, Maart 1924.

bevat o.a.:

R. K. Chappell, The law as to the appropriation of payments; W. H. Johnston, Note on banking and economics in Austria.

I d e m. — Londen, April 1924.

bevat o.a.:

Mr. O. Rydbeck, A Swedish banker's experience

with regard to inflation and deflation; F. E. Steele, How to become a banker.

The Journal of Political Economy.
— Chicago, Februari 1924.

A. H. Hansen, Prime costs in the business cycle; E. M. Kayden, Central co-operative banking in Russia; C. O. Ruggles, Rate-making for public utilities; E. Frankel, „Socialisation” in Germany; E. B. Mittelmann, A. F. of L. and politics at Portland; J. Viner, The most-favored nation clause in treaties.

Bulletin de l'Institut Intermédiaire International. — Haarlem, 's-Gravenhage, Januari 1924, deel X, I.

Immunité de navires d'Etat. Observations concernant le jugement du Tribunal d'arrondissement de Dordrecht, du 11 juillet 1923, par M. van Slooten, conseiller à la Cour d'Appel de La Haye; Chronique des faits et événements d'importance internationale; L'application du traité de paix avec l'Allemagne; Dispo-

sitions concernant l'exécution des traités de paix; La Société des Nations; Arrêts et avis consultatifs de la Cour permanente de justice internationale; Aperçu de la jurisprudence en matière de droit international; Jurisprudence concernant les Conventions de La Haye de 1902 et 1905 sur le droit international privé; Liste des décisions arbitrales; Actualités: Belgique (Double imposition) — Egypte — Grande Bretagne (Double imposition) — Venezuela; Décrets et résolutions de la R. S. F. S. R.

The American Journal of International Law. — Concord, N.H., Januari 1924.

M. O. Hudson, The second year of the Permanent Court of International Justice; H. G. Crocker, The codification of international law: some preliminary queries; J. W. Garner, Proposed rules for the regulation of aerial Warfare; H. S. Quigley, The far eastern republic: a product of intervention; Th. Kalljarvi, The question of East Carelia.

De Gids. — Amsterdam, 1 Februari 1924.

bevat o.a.:

Mr. D. van Blom, De gave gulden; Mr. A. M. de Jong, Het Federal Reserve System in de Vereenigde Staten (slot); G. H. Hintzen, Op ten Noort, 18 October 1847—9 Januari 1924.

Idem. — Amsterdam, 1 Maart 1924.

bevat o.a.:

Mr. C. van Vollenhoven, De vinding Ritsema van Eck; Mr. D. van Blom, Socialistische zorgen; Mr. P. Hofstede de Groot, Van Nierop.

Koloniale Studiën. — 's-Gravenhage, December 1923.

Mr. Th. A. Fruin, Kerftabak op Java; J. M. Sloos, De invloed van de auto's op het tegenwoordige verkeerswezen; J. H. Riem, Goederenrecht; Mr. Idema, Een inlandsch kadaster; W. Zwart, Over brandhout en brandhoutpolitiek op Java.

MAANDCIJFERS.

RESUMÉ UIT HET MONTHLY BULLETIN OF STATISTICS (VOLKENBOND).

		Maandelijks gemiddeld			1923				1924		
		1913	1922	1923	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mrt.
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland	24,336	21,133	23,450	22,221	25,714	24,871	22,496	23,787	24,283	24,616
	Ver. Staten	43,088	34,565	49,268	44,529	52,521	49,945	48,912	53,268	48,394	43,566
	Frankrijk ¹⁾	3,404	3,596	3,981	4,410	4,862	4,583	4,303	4,927	4,807	3,773 ²⁾
	Duitschland ³⁾	15,842	9,929	2,341 ²⁾	2,186	2,052	1,935	2,324	3,302	3,355	3,572
Productie van ruw ijzer (1000 tons)	Engeland	869	415	630	568	605	608	637	642	623	679
	Ver. Staten	2,601	2,276	3,392	3,176	3,200	2,941	2,968	3,067	3,124	3,517
	Frankrijk ⁴⁾	434	427	442	482	514	536	565	586	590	640
	België	207	134	182	194	196	205	209	209	206	230
Schepen op stapel eind der maand (1000 tons) ⁵⁾	Engeland	1,957	1,469	1,395	1,271	} Kwartaals- opgave {	} Kwartaals- opgave {	1,395	} Kwartaals- opgave {	1,474	
	Ver. Staten	148	106	42	65			42		68	
	Frankrijk	229	189	111	143			111		112	
	Italië ⁶⁾	125	211	120	145			120		131	
Import (voor binnenl. verbruik)	Engeland 1000 £ ¹⁴⁾	54,931	74,950	81,620	75,155	88,768	91,414	98,793	87,948	83,475	91,028
	Ver. Stat. 1000 \$	147,932	256,042	310,785	261,329	316,437	296,829	288,097	298,525	323,078	319,000 ¹⁵⁾
	Frankrijk 1000 Frs. ¹⁰⁾	701,778	1994,194	2717,334	2613,376	3068,974	3160,504	3826,834	2887,921	3713,800	3622,604
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	303,803	1313,730	1435,420	1135,773	1301,420	1410,507	1837,484	1168,486	1564,708	1518,224
Export (binnenlandsche producten)	Engeland 1000 £ ¹⁴⁾	43,771	59,959	63,944	63,836	71,323	65,768	64,115	64,235	67,975	61,103
	Ver. Stat. 1000 \$	204,024	313,758	340,930	374,949	392,207	395,664	421,148	389,054	358,576	341,000 ¹⁵⁾
	Frankrijk 1000 Frs. ¹¹⁾	573,351	1781,579	2535,959	2434,645	2813,539	2941,386	3113,874	2699,833	3918,279	4354,695
	Italië 1000 Lire ⁸⁾	209,303	775,197	921,574	802,916	1075,154	1057,037	1605,870	840,007	1103,473	1216,637
Schepsbew.: Binnenkom. schepen (1000 tons)	Engeland (geladen) ¹⁴⁾	4,089	3,611	4,257	4,367	4,798	4,288	4,714	3,916	3,459	4,093
	Ver. Staten (gel. en ballast) ..	4,440	5,433	5,521	5,685	5,960	5,619	5,529	4,324	4,545	4,600
	Frankrijk (geladen)	2,876	2,955	3,480	3,711	3,770	3,567	3,309	2,926	2,825	—
	Italië ¹⁵⁾	1,560	4,018	3,853	—	—	—	—	—	—	3,820
Index-cijfers: Groothand.-prijzen	Engeland (Board of Trade)	100	158.8	158.9	157.8	158.1	160.8	163.4	165.4	167.0	165.4
	Ver. Staten (Bureau of Labour Statist.)	100	149	154	154	153	152	151	151	152	150
	Frankrijk (off. cijfer)	100	326.6	419.0	423.6	420.5	442.6	458.3	494.6	543.5	499.4
	Italië (Prof. Bachi)	100	562.3	574.6	569.2	563.4	571.4	577.2	570.8	572.8	578.7
Wisselkoersen: (jaarl. of maand. gem.) ⁹⁾	New York op Londen	100	90.96	93.99	93.34	92.96	90.05	89.60	87.52	88.52	88.17
	New York op Parijs.	100	42.47	31.47	30.34	30.83	28.59	27.21	24.18	22.90	24.26
	New York op Rome. .	100	24.61	23.84	23.00	23.40	22.58	22.48	22.49	22.52	22.17

¹⁾ Inclusief bruinkool. Vanaf 1919 incl. Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 inclusief Elzas-Lotharingen en het Saargebied.

²⁾ Uitgezonderd het Saargebied.

³⁾ Vanaf 1919 zonder Elzas-Lotharingen. Vanaf 1920 zonder Elzas-Lotharingen, het Saargebied en de Pfalz. Vanaf Juli 1922 zonder Poolsch Opper-Silezië.

⁴⁾ Vanaf 1919 inclusief Elzas-Lotharingen. ⁵⁾ Kwartaalscijfers volgens Lloyd's Register of Shipping.

⁶⁾ Vanaf 1919 inclusief Triëst.

⁷⁾ Vermindering tengevolge van de mijnwerkersstaking.

⁸⁾ Sedert Januari 1922 nieuwe schatting op grond der gedeclareerde waarden.

⁹⁾ Waarde der genoteerde geldsoorten in procenten der pariteit. Jaarlijksch of maandelijksch gemiddelde.

¹⁰⁾ Sedert Januari 1921 geschiedt de waardeering van den invoer volgens de opgaven van importeurs. Daarvoor was zij gebaseerd op officieele waardeerscijfers.

¹¹⁾ Vanaf Juli 1922 waardeert men den uitvoer volgens de officieele waardeerscijfers van 1921.

¹²⁾ Uitgezonderd de productie van het bezette Ruhrgebied. ¹³⁾ Voorloopig cijfer.

¹⁴⁾ Vanaf 1 April 1923 met inbegrip van den handel van Groot-Brittannië en Noord-Ierland met den Ierschen vrijstaat en uitgezonderd den buitenlandschen handel van den Ierschen vrijstaat.

¹⁵⁾ Tot 1920 geladen en ballast. Sedert 1921 slechts geladen en met inbegrip der kustvaart. In 1920 bedroeg het maandelijks gemiddelde der kustvaart 1.656.000 ton voor binnenkomende schepen en 1.671.000 ton voor uitgaande schepen.

EMISSIES IN MEI 1924.

Prov. en Gemeentelijke Leeningen. f	273.000,—
zijnde:	
Sneek f 273.000,— 6 1/2% à 100 1/2%	
Bank- en Credietinstellingen	970.000,—
zijnde:	
Utrechtsche Crediet Maatschappij	
f 1.000.000,— 6 1/2% pandbr. à 97 1/2%	
Industriele ondernemingen	1.050.000,—
zijnde:	
N.V. Hollandsche Kunstzijde Indus-	
trie f 1.000.000,— aand. à 105 1/2%	
Tramweg-Maatschappijen	1.960.000,—
zijnde:	
Haagsche Tramweg Mij. f 2.000.000,—	
6 1/2% obl. à 98 1/2%	
Diversen	550.000,—
zijnde:	
N.V. Exploitatie Mij. „Noembing”	
f 550.000,— aand. à 100 pCt.	
Totaal f	4.803.000,—
Totaal der emissies in Januari f	11.862.250,—
Februari	16.454.500,—
Maart	22.987.400,—
April	63.244.000,—
Mei	4.803.000,—
Algemeen Totaal f	119.351.150,—

Bovendien:

f 44.670.000,— 3m. Schatkistpromessen à f	990,43
„ 6.050.000,— 6/m. „ „ „	980,—
„ 23.736.000,— 5 1/2% Schatkistbiljetten „ „	1005,—

terwijl voorts hier te lande gelegenheid bestond tot inschrijving op de uitgiften Banque de Bruxelles frs. 50.000.000,— aand. à 175 1/2% en Tsjechoslowakye £ 200.000,— 8 1/2% obl. à 92 1/2% 1/2%.

RIJKSPOSTSPAARBANK.

APRIL	1922	1923	1924
Inlagen	f 9.208.171	f 7.718.982	f 8.408.965
Terugbetalingen	„ 10.251.307	„ 10.431.961	„ 13.098.271
Tegoed der inleggers op ultimo	„ 283.995.476	„ 294.960.790	„ 301.238.629
Nom. bedr. der uitst. staatschuldboekjes op ultimo	„ 44.962.700	„ 44.717.500	„ 45.404.300
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	8.446	7.343	8.607
Aantal geheel afbetaald	8.995	8.881	8.984
Aantal in omloop op ultimo	1.922.843	1.938.282	1.957.702

PRODUCTIE DER STEENKOLENMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

	1 April 1924	1 Mei 1924	1 Mei 1923
Aant. arbeiders bovengronds.	7.846	7.917	7.729
„ „ ondergronds.	21.500	21.471	19.845
Totaal	29.346	29.388	27.574
	Maart 1924	April 1924	April 1923
Netto productie in tonnen van 1000 KG. over de maand:	502.705	507.816	474.345
waarvan kolenslik	33.320	31.213	23.928
Aantal normale werkdagen gedurende de maand:	26	25	24

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. { Disc. Wissels. 5 24 Jan. '24	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 5 1/2 24 Jan. '24	N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
Bk. { Vrsch. in R.C. 6 1/2 24 Jan. '24	Zweedsche Rbk 5 1/2 8 Nov. '23
Javasche Bank . . . 3 1/2 1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 7 9 Nov. '23
Bank van Engeland 4 5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 10 29 Dec. '23	slowakijë . . . 6 1/2 9 Mrt. '24
Bank v. Frankrijk 6 17 Jan. '24	N. Bk. v. O'rijk 9 2 Sept. '22
Belgische Nat. Bnk. 6 14 Feb. '24	Hong. Bank . . 18 5 Juli '23
Fed. Res. Bank N.Y. 4 30 Apr. '24	Bank v. Italië 5 1/2 11 Juli '22
Bank van Spanje . . 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto (3 mnd.)	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
31 Mei '24	3 3/8	3 1/2	3 1/16	—	—	2 3/4 - 3 1/4
26-31 M. '24	3 3/4 - 3/8	3 1/2 - 3/4	3 - 3/16	—	—	2 1/4 - 4 3/4
19-24 „ '24	3 3/4 - 3/4	3 - 3/4	3 - 1/4	—	—	3 - 1/4
12-17 „ '24	3 3/4 - 4 1/4	3 - 4 1/4	2 1/2 - 3 1/8	—	—	3 - 3 3/4
28 M. - 2 J. '23	3 1/2 - 3/8	3 1/2 - 3/4	1 1/2 - 2 1/8	—	—	4 1/2 - 5 3/4
29 M. - 3 J. '22	4 1/8 - 1/4	3 - 3/4	2 1/2 - 3/8	—	—	4-6
20-24 Jli '14	3 1/8 - 3/16	2 1/2 - 3 1/4	2 1/2 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 3/4	1 3/4 - 2 1/4

1) Noteering van 29 Mei.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt was deze week zeer flauw. Londen liep volle 10 cent terug; vooral in het laatst der week was het aanbod zeer groot. Blijkbaar werd het aanbod veroorzaakt door snellere aankopen van dollars door de Engelsche regeering voor rentebetaling in Amerika. Franken waren zeer flauw. De steun der Fransche regeering heeft geheel opgehouden en de nog bestaande hausse-partij in Amerika ging tot liquidatie over. Ook kwamen er nieuwe aanvallen van baissiers, zoodat de koersen regelmatig bleven terugloopen. Dollars waren prijshoudend. In verband met den flauwen pondenkoers waren de Skandinavische, Zwitsersche, Spaansche en Argentijnsche koersen eveneens lager. Alleen Markten waren weder vast. De gevoerde taktiek van het betaalmiddel in Duitschland zelf zoo schaarsch te maken als maar mogelijk is, heeft goede uitwerking op den koers. De toewijzingen van de Reichsbank kunnen dan ook belangrijk grooter worden.

Indië opnieuw iets lager 96 1/16 — 96 3/16.
3 Juni 1924.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn *)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
26 Mei 1924	11.62 1/2	0.00062 1/2	0.0037 1/8	14.57 1/2	12.51	2.67 3/8
27 „ 1924	11.60	0.00063 1/2	0.0037 3/8	14.27 1/2	12.26	2.67 1/16
28 „ 1924	11.57 1/2	0.00063 3/4	0.0037 3/8	14.30	12.27	2.66 1/8
29 „ 1924	—	—	—	—	—	—
30 „ 1924	11.52 1/2	0.00063 3/4	0.0037 3/8	13.87 1/2	11.92	2.67 5/16
31 „ 1924	11.52	0.00063 3/4	0.0037 3/8	13.65	—	—
Laagste d.w. 1	11.51 1/2	0.00062 1/2	0.0037 3/8	13.57 1/2	11.75	2.66 1/8
Hoogste „ „ 1	11.63	0.00064	0.0038	14.67 1/2	12.55	2.67 3/8
24 Mei 1924	11.62 1/2	0.00063 1/2	0.0037 3/8	14.40	12.42 1/2	2.67 1/8 2
17 „ 1924	11.67 1/2	0.00062 1/2	0.0037 3/8	15.40	12.81 1/2	2.67 1/4 3
Muntpariteit	12.10	59.26 5)	50.41	48.—	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 23 Mei '24. 3) Idem van 16 Mei '24.

4) Gulden per milliard Mark. 5) Gulden per 100 Mark.

Data	Stockholm *)	Kopen- hagen *)	Chris- tiantia *)	Zwit- serland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
26 Mei 1924	70.92 1/2	45.—	37.12 1/2	47.20	36.75	96 1/16 - 1/8
27 „ 1924	70.85	44.75	37.—	47.20	36.70	96 1/16 - 1/8
28 „ 1924	70.75	44.85	36.90	47.15	36.50	96 1/16 - 1/8
29 „ 1924	—	—	—	—	—	96 1/16 - 1/8
30 „ 1924	70.75	44.80	36.70	47.12 1/2	36.45	96 1/16 - 1/8
31 „ 1924	70.80	45.—	36.65	47.—	36.30	96 1/16 - 1/8
L'ste d. w. 1)	70.65	44.60	36.50	47.—	36.30	96 1/16
H'ste „ „ 1)	71.10	45.20	37.25	47.30	37.55	96 3/16
24 Mei 1924	71.—	45.10	37.15	47.30	36.75	96 - 3/8
17 „ 1924	70.95	45.20	37.15	47.35	37.05	96 1/16 - 3/8
Muntpariteit.	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	96 1/8

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in \$ per milliard Mark)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
29 Mei 1924	4.31.25	5.25	0.00023½	37.34
Laagste d. week	4.31.25	5.25	0.00023½	37.34
Hoogste „ „	4.34.62	5.45	0.00023½	37.45
24 Mei 1924	4.34.50	5.40	0.00023½	37.38
17 „ 1924	4.37.—	5.73	0.00023½	37.41
Muntpariteit ..	4.86.67	19.30	23.81¼ 1)	40½ 1a

1) In ct. per Mark.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	17 Mei 1924	24 Mei 1924	26/31 Mei '24 Laagste/Hoogste	31 Mei 1924
Alexandrië ...	Piast. p. £	97½/32	97½/32	97½/32	97½/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1)	d. p. \$	41½/16	41½/16	41 41½/8	41½/16
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/4½/8	1/4½/16	1/4½/8	1/4½/16
Constantin. . .	Piast. p. £	815	819	814	835
Hongkong ...	Sh. p. \$	2/4½/32	2/4½/16	2/4½/8	2/5½/8
Lissabon 1)	d. per Mil.	121/32	119/32	117/32	119/16
Madrid ...	Peset. p. £	31.50	31.63	31.54	31.74
Mexico ...	d. per \$	29½	29½	29	30
Montevideo 1)	id.	43	43½/16	43½/16	43½/16
Montreal ...	\$ per £	4.44½	4.41½/8	4.37½	4.42½/8
Praag ...	Kr. p. £	147½/32	147½/32	146½	147½/8
R.d.Janeiro 1)	d. per Mil.	6	520/32	527/32	67/32
Rome ...	Liases p. £	97½/8	98½/8	98	99½/16
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/3	3/3½/16	3/3	3/4½/8
Singapore ...	id. p. \$	2/4	2/4	2/329/32	2/4½/32
Valparaiso 2)	peso p. £	38.90	39.40	39.40	40.20
Yokohama ..	Sh. p. yen	1/10½/32	1/10½/32	1/10½/32	1/10½/32

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

31 Mei 1924	te Londen N. York	2 Juni 1923	te Londen N. York
31 Mei 1924	35½/8 66½ 1	2 Juni 1923	31½/8 65½/8
24 „ 1924	34½/16 66½/8	3 Juni 1922	36½/8 71¼ 1
17 „ 1924	33½/16 65½/8	20 Juni 1914	24½/16 54½/8

1) Noteering van 29 Mei.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 2 Juni 1924.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 60.370.140,45 B.-bk. „ 39.150.991,03 Ag.sch. „ 56.563.511,24	f 156.084.642,72
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef.	f 92.093.801,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „	—	92.093.801,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 45.171.299,20 B.-bk. „ 12.351.890,05 Ag.sch. „ 99.504.596,77	f 157.027.786,02
Op Effecten	f 145.412.121,59	—
Op Goederen en Spec. „	11.615.664,43	157.027.786,02
Voorschotten a. h. Rijk	—	2.128.767,69
Munt en Muntmateriaal	—	—
Munt, Goud	f 56.241.090,—	—
Muntmat., Goud	475.166.927,10	—
	f 531.408.017,10	—
Munt, Zilver, enz. „	9.647.568,31	—
Muntmat., Zilver	—	541.055.585,41
Effecten	—	—
Bel. v. h. Res. fonds	f 5.983.677,31	—
id. van ¼ v. h. kapit. „	3.984.724,64	9.968.401,95
Geb. en Meub. der Bank	—	5.000.000,—
Diverse rekeningen	—	126.075.440,83
	f 1.089.434.425,62	—
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	—
Reservefonds	5.999.469,43	—
Bijzondere reserve	9.000.000,—	—
Bankbiljetten in omloop	992.591.030,—	—
Bankassigtiën in omloop	822.217,02	—
Rek.-Cour. Het Rijk f	—	—
saldo's: Anderen „	39.205.907,09	39.205.907,09
Diverse rekeningen	—	21.815.802,08
	f 1.089.434.425,62	—
Beschikbaar metaalsaldo	f 334.035.997,51	—
Op de basis van 2/6 metaaldekking	127.500.166,69	—
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. „	1.670.179.985,—	—

NED. BANK 2 Juni 1924 (vervolg).
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
2 Juni '24	531.408	9.648	992.591	40.088	334.036	52
26 Mei '24	531.408	9.919	968.918	60.539	334.940	53
19 „ '24	531.407	9.713	986.956	83.192	326.594	51
12 „ '24	531.407	9.439	1.011.377	35.996	330.875	51
5 „ '24	531.407	9.541	1.036.861	30.211	327.038	51
28 Apr. '24	543.979	9.791	1.001.099	24.214	348.188	54
4 Juni '23	581.791	9.633	942.909	22.924	397.561	60
6 Juni '22	605.890	6.587	1.002.514	36.170	404.065	60
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 1)	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen 2)
2 Juni 1923	156.085	—	157.028	92.094	126.075
26 Mei 1924	174.687	13.000	142.202	94.363	117.519
19 „ 1924	212.094	47.000	140.629	33.371	184.249
12 „ 1924	272.679	104.000	142.812	36.464	82.509
5 „ 1924	284.282	109.000	150.608	28.785	89.775
28 Apr. 1924	253.021	80.000	146.705	30.380	68.779
4 Juni 1923	138.233	2.000	161.255	53.518	40.529
6 Juni 1922	191.025	7.000	112.424	93.054	56.476
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 2/6 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

's RIJKS SCHATKIST.

De Minister van Financiën maakt o.m. bekend:

	26 Mei 1924	2 Juni 1924
dat uitstonden	—	—
aan schatkistpromessen waarv. direct bij Ned. Bk.	f 222.530.000,—	f 227.630.000,—
aan schatkistbiljetten	13.000.000,—	—
aan zilverbons	183.769.000,—	197.215.000,—
Tegoev. d. Postch. en Gdst.	30.163.375,—	30.648.921,50
bij 's Rijks Schatkist.	106.558.196,53½	106.558.196,53½
Onder de vlottende schuld is begrepen:	—	—
Voorsch. aan de Koloniën	121.193.006,37	123.476.573,77
Voorschot aan Gemeenten voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting)	31 Maart 1924 f 74.334.520,58	30 April 1924 f 77.776.164,57½
Voorschot aan rek. houders v. d. Postch. en Girodst.	26 Mei 1924 f 110.841.040,34½	2 Juni 1924 f 111.676.073,44½

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	24 Mei 1924	31 Mei 1924
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 108.904.602,41	f 110.875.526,29
Ind. Schatk.prom. in oml. „	79.100.000,—	79.100.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I. „	27.100.000,—	14.100.000,—
Muntbiljetten in omloop. „	40.800.000,—	40.900.000,—

1) Tegoev. van Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
31 Mei 1924	213.250	—	253.500	71.290	148.292
24 „ 1924	213.000	—	253.500	80.500	146.200
17 „ 1924	213.500	—	260.500	76.500	146.100
3 Mei 1924	147.937	65.193	258.745	82.123	145.690
26 Apr. 1924	153.903	65.187	256.671	89.211	150.657
2 Juni 1923	153.079	61.127	265.690	107.097	140.277
10 Juni 1922	152.571	47.576	271.103	74.390	131.692
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 2)

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Voorschotten afh. Gouvernem.	Diverse rekeningen 1)	Dek-kings-percentage
31 Mei 1924	—	134.070	—	14.100	***	66
24 „ 1924	—	143.640	—	27.100	***	64
17 „ 1924	—	145.700	—	28.400	***	63
3 Mei 1924	35.252	16.195	53.585	33.895	15.534	63
26 Apr. 1924	35.231	16.494	54.352	31.313	15.431	63
2 Juni 1923	38.154	27.170	63.694	36.043	19.628	57
10 Juni 1922	35.086	22.854	80.489	8.924	19.402	53
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 2/6 metaaldekking. 3) Creditsaldo.

DE SURINAAMSCHE BANK.
Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekening(en) ¹⁾
3 Mei 1924..	1.135	1.550	700	1.136	443
26 April 1924..	1.141	1.417	863	1.121	494
19 " 1924..	1.140	1.435	929	1.123	521
12 " 1924..	1.131	1.534	891	1.114	518
5 " 1924..	1.110	1.611	524	1.102	466
5 Mei 1923..	1.198	1.730	838	1.173	443
25 Juli 1914...	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.
BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
28 Mei 1924	128.185	125.732	286.075	27.000	241.643
21 " 1924	128.181	124.518	286.400	27.000	242.184
14 " 1924	128.183	124.542	288.379	27.000	244.120
7 " 1924	128.173	125.217	289.350	27.000	245.172
30 Mei 1923	127.524	124.550	287.481	27.000	243.085
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. 1)
28 Mei '24	42.332	73.302	15.490	104.551	22.203	18,49
21 " '24	42.070	72.186	18.367	101.523	23.413	19,53
14 " '24	41.523	72.589	17.359	102.441	23.391	19,52
7 " '24	44.028	73.561	10.055	112.574	22.706	18,51
30 Mei '23	42.967	71.256	20.754	98.429	22.724	19,06
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52,8/8

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCH E RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in milliarden (duizenden biljoenen) Mark.

Data	Metaal	Daarv. Goud	Waarv. b. Buitt. circ.bkn ¹⁾	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-perc. 2)
23 Mei '24	0,449	0,426	0,016	1.083	749.338	0,14
15 " '24	0,446	0,442	0,016	1.118	763.925	0,1
7 " '24	0,442	0,442	0,016	1.192	786.857	0,2
30 April '24	0,442	0,442	0,016	1.252	674.040	0,2
23 Mei '23	15,4	0,833	0,203	1,718 ⁴	7,587 ⁴	23
23 Juli '14	1,7	1,357	—	0,065 ⁵	1,9 ⁵	93

Data als boven.	Wissels			Renten-bank-scheine	Rek. Courant ⁶⁾	Darl. kas-sensch. Tot. uitgegeven
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier			
1.948.698	1.948.698	—	390.526	1.533.135	1.100	
1.950.637	1.950.637	—	350.336	1.460.467	1.100	
1.884.741	1.884.741	—	284.224	1.229.525	1.200	
1.916.970	1.916.970	—	242.836	1.187.214	1.300	
10,502 ⁴	3,550 ⁴	6,951 ⁴	—	4,295 ⁴	1,731 ⁴	
0,751 ⁵	0,751 ⁵	—	—	0,944 ⁵	—	

¹⁾ Onbelast. ²⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine. ³⁾ In milliarden. ⁴⁾ In biljoenen. ⁵⁾ Waarv. in Rentenmark, uitgedrukt in papierm. op 30 Apr. 1.144.577 milliard; op 7 Mei 1.121.078 bill.; op 15 Mei 1.140.079 bill.; op 23 Mei 1.131.056 bill. ⁶⁾ Idem: op 30 Apr. 382.243 bill.; op 7 Mei 405.715 bill.; op 15 Mei 522.899 bill.; op 23 Mei 540.098 bill.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitentl.	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit. gew. voorsch. afd. Staat
30 Mei '24	5.542.870	1.864.321	299.248	565.687	22.700.000
22 " '24	5.542.770	1.864.321	299.108	565.827	22.700.000
15 " '24	5.542.613	1.864.321	299.022	569.796	22.700.000
31 Mei '23	5.537.397	1.864.345	292.360	595.238	23.000.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Belee-ningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
4.484.984	9.605	2.510.543	39.556.279	2.209.793	15.686	
4.053.718	9.618	2.611.015	39.402.909	1.995.023	18.755	
4.367.143	9.680	2.610.084	39.739.206	1.916.623	13.229	
2.806.743	20.452	2.129.845	36.740.980	2.131.142	68.639	
1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitentl. saldi	Beleen. van buit.l. vorder.	Beleen. van prom.d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partit.
28 Mei '24	356.254	84.653	480.000	1713.572	7.619.650	205.252
15 " '24	356.885	84.653	480.000	1751.918	7.655.032	218.378
8 " '24	356.326	84.653	480.000	1721.438	7.656.375	201.393
1 " '24	357.572	84.653	480.000	1835.998	7.697.576	234.683
31 Mei '23	348.105	84.653	480.000	865.021	6.816.519	191.412

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.
FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitentl.		
14 Mei '24	3.138.476	2.171.123	—	102.810	1.911.875
7 " '24	3.129.606	2.150.531	—	102.502	1.927.027
30 April '24	3.120.389	2.139.118	—	102.220	1.926.013
23 " '24	3.113.890	2.103.441	—	100.937	1.940.821
16 Mei '23	3.087.885	2.057.135	—	93.166	2.232.999

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 1)	Algem. Dek-kings-perc. 2)
14 Mei '24	486.542	1.994.934	111.369	80,3	83,0
7 " '24	527.572	1.994.352	111.231	79,8	82,4
30 April '24	571.670	2.005.381	110.927	79,4	82,0
23 " '24	613.267	2.000.856	110.865	79,0	81,6
16 Mei '23	978.940	1.993.691	109.273	73,06	75,3

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
7 Mei '24	752	16.663.857	1.459.466	15.883.584	4.300.615
30 Apr. '24	755	16.656.138	1.454.687	15.934.103	4.288.324
23 " '24	755	16.606.867	1.437.810	15.758.749	4.265.014
16 " '24	755	16.612.115	1.442.186	15.814.801	4.250.751
9 Mei '23	775	16.491.061	1.401.979	15.402.421	3.968.599

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 2 Juni 1924.

De geld- en kapitaalcrisis, welke in Duitschland thans reeds eenige weken achtereen woedt, heeft klaarblijkelijk in de achter ons liggende dagen haar hoogtepunt — of één van haar hoogtepunten — bereikt. Dit is in verschillende vormen tot uiting gekomen. Eén van deze is geweest het en déconfiture geraken van één van Frankfort's oudste en meest geziene bankiersfirma's, het huis D. & J. de Neufville & Co., waarvan de oprichting tot even na den dertig-jarigen oorlog terug gaat. Indien de geldmarkt in Duitschland niet zoo uitermate beperkt ware geweest, was het de firma wellicht, ondanks de zeer grove fouten, welke zij gemaakt heeft, gelukt, den slechtsten tijd door te komen. Vermoedelijk onder den invloed van het voorbeeld van andere banken en bankiers, was ook deze firma overgegaan tot het verstrekken van omvangrijke credieten aan industriële en handelondernemingen. In den inflatietijd konden deze credieten gemakkelijk volgehouden en zelfs uitgebreid worden, doch toen in plaats van het steeds in waarde verminderende geld een stabiel ruilmiddel was gekomen, tegelijkertijd met een dalend rendement van de crediet-behoevende ondernemingen, werd de harde muur der werkelijkheid al te sterk voelbaar. De middelen, om de niet liquide te maken credieten verder te blijven financieren, werden nu op de vrije geldmarkt door leeningen op korten termijn, vaak zelfs door het opnemen van daggeld, gevonden, waartoe de firma door haar uitstekenden naam in staat werd gesteld. Door den langen duur der crisis kon dit echter niet worden volgehouden, zoodat het bankiershuis ten slotte wel door zijn eigen gemis aan het juiste inzicht, maar toch ook door het

voortduren van de chaotische toestanden op de Duitsche geldmarkt, ten onder is gegaan.

Niet alleen te Frankfurt, ook te Hamburg schijnen verschillende zwakke plaatsen in het netwerk van bankiers te zijn, getuige het feit, dat er een steun-syndicaat is gevormd, dat zal trachten met een kapitaal van £ 100.000 de moeilijkheden te omzeilen. Van de zijde der opperste financiële leiding wordt overigens met kracht de tactiek gehandhaafd, welke tot nu toe is gevolgd. Blijkens een rede, gedurende de achter ons liggende week door Dr. Schacht gehouden, is hij ten sterkste gekant tegen het toestaan van nieuwe credieten, zelfs ten behoeve van den landbouw. Tegelijkertijd heeft de Pruisische Minister van Binnenlandse Zaken een waarschuwing gericht tot de spaarbanken, waarin hij er op wijst, dat het niet tot de taak der banken behoort een zoo hoog mogelijke rente te maken, noch te hunner beschikking staande gelden voor de geld-arbitrage beschikbaar te stellen, doch dat uitsluitend het bedrijfsleven op de normale wijze de vruchten van de spaargelden der bevolking dient te plukken. Op deze wijze wordt het wel voortdurend moeilijker voorraden aan te houden, alleen met speculatieve oogmerken, terwijl tevens de verschillende ondernemingen er toe worden gedwongen hun omvang meer in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd. Eenigermate heeft de crisis reeds resultaten in deze richting gebracht. Zoo zijn de toewijzingen op de buitenlandsche betaalmiddelen in de laatste dagen veel grooter geworden; tegen het einde der vorige week werd op de aanvragen voor wissel-Londen 60 pCt., voor die van wissel-Amsterdam 40 pCt. en voor cable-New York 10 pCt. toegewezen. Voor de overige valuta's bestond af en toe zelfs aanbod. Zoo is het te verwachten, dat langzamerhand de weg tot normaler verhoudingen weer zal worden ingeslagen. Klaarblijkelijk heeft de beurs hiermede ook eenigermate rekening gehouden; het koersniveau althans is gedurende de jongste week bijna niet aangetast. Blijkbaar acht men reeds veel slechte factoren in de thans bereikte koersen verdisconteerd, terwijl aan den anderen kant het in effecten belegde, en dus zeer mobiele kapitaal, grotendeels reeds gerealiseerd is. De koopers van fondsen van den lateren tijd behooren bijna zonder uitzondering tot de groepen der kapitaalcrachten, waarvan dus geen aanbod meer te verwachten is.

Te Parijs heeft de markt geheel onder den invloed gestaan van de politieke gebeurtenissen en van den loop van zaken op de wisselmarkt. Wat het eerste betreft, is het thans vrij zeker, dat Herriot opvolger van Poincaré zal worden, doch de beurs heeft nog geen bepaalde houding tegenover deze gebeurtenissen aangenomen. De financiële maatregelen van de vorige regeering hebben weliswaar veel kritiek bij de oppositie uitgelokt en de overwinning bij de stembus moet hieraan grotendeels worden toegeschreven, doch het is nog niet duidelijk, welke wijzigingen in het fiscale stelsel aangebracht kunnen worden, waardoor de meerderheid der bevolking bevredigd en tegelijkertijd de wisselkoers gehandhaafd kan worden. Voor het oogenblik staat men ter beurze zeer sceptisch hiertegenover en vreest men, dat de belastingvermindering voor den kleinen man en de salarisverhooging voor den staatsambtenaar zwaarder zullen wegen, dan de stabiliteit van den wisselkoers. Ook speelt de vrees voor een heffing ineens hier een rol van betekenis en het is wellicht niet in de laatste plaats aan deze vrees toe te schrijven, dat het aanbod van Francs, als kapitaalvlucht, gedurende de jongste dagen zóó krachtig is geweest, dat de internationale waarde van den Franc geen weerstand heeft kunnen bieden. Het spreekt vanzelf, dat men zich ten dezen aanzien uitsluitend op het gebied der speculatieve beschouwingen begeeft, doch de zoo gevoelige wisselmarkt heeft zich aan den invloed hiervan toch niet kunnen onttrekken. Dientengevolge heeft de effectenmarkt ook een iets grooter opleving vertoond in de bekende richting van een hausse voor arbitrage-waarden en een lichte daling voor staatsfondsen.

Te Londen is de markt buitengewoon stil geweest, grotendeels in verband met factoren van binnenlandsch-politieke aard. De conservatieve aanval op de labour-regeering is met behulp van een groot deel der liberale partij afgeslagen, doch tot op het laatste moment was het twijfelachtig, wie de overwinning zou wegdragen. De City zou op zich zelve het uitschrijven van nieuwe verkiezingen niet als een hausse-motief hebben beschouwd, afgezien nog van de min of meer groote populariteit, waarin de arbeiders-regeering zich in sommige beurskringen mag verheugen. Dit is weliswaar niet het gevolg van instemming met de positieve denkbeelden van labour en moet juist worden toegeschreven aan het feit, dat de regeering haar vóór de laatste algemeene verkiezingen gepropageerde plannen niet in practijk brengt, doch het verandert niets aan de omstan-

digheid, dat men zich in financiële kringen voorloopig veilig voelt onder het tegenwoordig bewind. Een bewijs hiervan moge ook worden gevonden in de groote emissie-bedrijvigheid van den laatsten tijd. Sinds primo Mei is thans reeds een bedrag van circa £ 25 miljoen aan nieuwe emissies opgenomen, d.w.z. ongeveer 50 pCt. van het totaal der eerste vier maanden en de bedrijvigheid op de emissiemarkt heeft nog geen einde genomen. Wellicht is hierdoor voor een deel de reactie van den sterlingkoers van den laatsten tijd te verklaren; een gedeelte der opgenomen gelden toch, o.a. £ 10 miljoen ten laste van het Australische gemeenebest, is voor buitenlandsche rekening opgenomen, al onder vinden ten slotte de Britsche industrie en de Britsche buitenlandse handel hiervan de voordeelen.

De markt te New York is aan den loomen kant gebleven. Het vooruitzicht op twee vacantedagen heeft hiertoe ook wel medegewerkt, doch hoofdzak is toch geweest het meer en meer tot de beurs doordringend besef, dat de periode van hoogconjunctuur voorloopig tot het verleden behoort. Weliswaar is er geen enkel teeken aan te wijzen, dat op het naderen van een ernstige crisis duidt, doch aan den anderen kant had de fondsenmarkt zich zoodanig ingesteld op een voortduren van de bedrijvigheid, dat de erkenning van het tegendeel wel tot een min of meer groote depressie op de beurs moest voeren. Dat de activiteit afneemt, is echter aan normale factoren toe te schrijven. De achterstand van den oorlog n.l. is langzamerhand ingehaald en derhalve is de Unie meer en meer aangewezen op verbruik buiten de grenzen. De Zuid-Amerikaansche republieken hebben gedurende langen tijd een surrogaat geleverd voor het Europeesch afzetgebied, doch ook hier is men ten slotte op oververzadiging gestuit, afgezien nog van het feit, dat verschillende Europeesche landen met vrucht tegen de Unie hebben geconcurréerd. De mogelijkheid tot afzet in Europa echter is nog niet gegeven, zoolang de verwarde toestanden niet uit den weg zijn geruimd. Onmiddellijk na de publicatie der Dawes-rapporten heeft men aan een spoedig en normaal contact met Europa geloof gehecht, doch het latere verloop der gebeurtenissen heeft het optimisme te dezen aanzien ingedamd. Het gevolg is geweest, dat de industrie de consequenties hieruit heeft getrokken door een inperking van de productie en dat de beurs haar hierin op den voet is gevolgd.

Ten onzent is de markt het tegendeel van opgewekt geweest. Een uitzondering hierop heeft de *beleggingsmarkt* gevormd, waar het ruime geld — een gevolg van de geringe activiteit op de overige beursafdeelingen — als een stimulan op den kooplust heeft gewerkt. Nederlandsche staatsfondsen waren dan ook bijna alle fractioneel hooger gevraagd. In buitenlandsche staatsfondsen ging bijna niets om.

			26 Mei	30 Mei	2 Juni	Rijzing of daling
6	%	Nederland 1922	---	97	97	97 ^{3/16} + ^{3/16}
5	%	" 1918	86 ^{15/16}	86 ^{1/2}	87 ^{1/2} + ^{3/16}
4 ^{1/2}	%	" 1916	86 ^{1/2}	86 ^{1/2}	87 + ^{3/4}
4	%	" 1916	---	78 ^{1/2}	78 ^{1/2}	78 ^{1/2} + ^{1/4}
3 ^{1/2}	%	"	---	71 ^{1/2}	71 ^{1/2}	71 ^{3/4} + ^{1/4}
3	%	"	---	62 ^{1/8}	61 ^{15/16}	62 ^{1/2} + ^{1/8}
2 ^{1/2}	%	Cert. N. W. S.	---	51 ^{1/4}	51 ^{15/16}	52 + ^{3/4}
7	%	Oost-Indië 1921	---	101 ^{3/16}	101 ^{3/16}	101 ^{3/8} + ^{3/16}
6	%	" 1919	---	96 ^{15/16}	96 ^{7/8}	96 ^{15/16}
5	%	" 1915	---	91	91	91
5	%	Rusland 1906	4 ^{5/8}	4 ^{5/8}	4 ^{1/2} - ^{1/8}
4	%	Rusl. bij Hope & Co.	6 ^{7/16}	6	5 ^{9/16} - ^{7/8}
4	%	Japan 1899	63 ^{7/16}	---	61 ^{5/8} - 1 ^{13/16}
5	%	Brazilië 1895	54 ^{1/2}	---	52 ^{1/2} - 2
8	%	San Paulo 1921	98 ^{1/2}	97 ^{13/16}	97 ^{1/2} - ^{3/4}
6	%	Amsterdam 1920	98 ^{3/4}	98 ^{7/8}	98 ^{3/4}
7	%	Rotterdam 1920	100 ^{15/16}	---	100 ^{3/4} - ^{3/16}

De lusteloosheid op de *aandeelenmarkt* werd in den aanvang van de berichtsperiode veroorzaakt doordat naast de bekende factoren van den laatsten tijd het vooruitzicht op een onderbreking van de beursweek door den Hemelvaartsdag kwam. Later echter heeft de aankondiging van de directie der *Koninklijke Petroleum Mij.* dat een slotdividend van slechts 15 pCt. zou worden uitgekeerd, een deprimeerenden invloed uitgeoefend. De beurs werd niet milder gestemd door het feit, dat tegelijkertijd een interim-dividend ad. 10 pCt. op rekening van de uitkeering over 1924 betaalbaar zal worden gesteld. Men zag hierin niets dan het scheppen van de mogelijkheid om de nieuw uit te geven aandelen zonder geld te doen betalen en was teleurgesteld door het feit, dat enerzijds de uitkeering over 1923 bij die van het vorig jaar ten achter blijft en anderzijds het vooruitzicht op een interim-dividend voor de nieuwe aandelen zeer onzeker wordt. Tijdelijk konden de aandelen toch nog

cenigen steun ondervinden, toen de wisselkoers te Parijs aanleiding tot aankopen in Amsterdam gaf, doch daarna overwon het locale aanbod de tendens tot herstel. De reactie was hier ten slotte vrij aanzienlijk en ook aandelen Geconsolideerde werden medegesleept.

De invloed, welke van het hoofdfonds uitging, oefende op de gansche markt een druk uit. Daarenboven waren voor verschillende afdelingen nog speciale factoren op te merken, die evenmin tot optimisme konden voeren. *Suiker-aandeelen* bijv. gingen gebukt onder de loome gesteldheid van de markt voor het artikel te New York. Voor aandelen Koloniale Bank kwam hierbij nog de omstandigheid, dat deze maatschappij een nieuwe aandelen-emissie zal uitgeven, hetgeen in een tijd als de tegenwoordige geen opwekkende uitwerking heeft, ondanks den hiearaan verbonden niet onaanzienlijken claim.

Tabaksaandeelen waren gedrukt, doordat de op de aanstaande inschrijving aan te voeren hoeveelheden belangrijk ingekrompen zullen worden, in verband met de verminderde vraag, voornamelijk uit Duitschland.

De *rubbermarkt* was onbewogen en loom in verband met den prijs van het product te Londen.

Aandelen in *industriele*- en in *handelsondernemingen* konden zich daarentegen vrij goed handhaven.

	26 Mei	30 Mei	2 Juni	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	129 $\frac{1}{4}$	123	122 $\frac{1}{2}$	- 6 $\frac{3}{4}$ 1)
Incasso Bank	93 $\frac{1}{2}$	92 $\frac{1}{2}$	92 $\frac{1}{2}$	- 1 $\frac{1}{2}$
Koloniale Bank	173 $\frac{3}{8}$	171	168 $\frac{7}{8}$	- 4 $\frac{1}{2}$
Ned. Handel-Mij. cert.v.aand.	131 $\frac{1}{4}$	131 $\frac{7}{8}$	132 $\frac{1}{2}$	+ 1 $\frac{1}{4}$
Rotterd. Bankvereniging	94 $\frac{1}{2}$	—	94 $\frac{1}{2}$	—
Van Berkel's Patent	35 $\frac{7}{8}$	38 $\frac{1}{4}$	36	+ 1 $\frac{1}{8}$
Gouda Kaarsen	10 $\frac{1}{2}$	13 $\frac{1}{4}$	13	+ 2 $\frac{1}{2}$
Holl. Draad- en Kabelfabriek	42	43 $\frac{1}{4}$	44 $\frac{1}{8}$	+ 2 $\frac{1}{8}$
A. Jurgens' Ver. Fabr.g.aand.	57 $\frac{1}{4}$	57 $\frac{1}{2}$	56 $\frac{3}{8}$	- 7 $\frac{1}{8}$
" " pr. aand.	59	59	58 $\frac{1}{2}$	- 1 $\frac{1}{2}$
Leerdam Glasfabrieken	25	23	—	- 2
Philips' Gloeilampenfabriek	289 $\frac{1}{4}$	294 $\frac{1}{4}$	289 $\frac{1}{2}$	+ 1 $\frac{1}{2}$
Vereenigde Blikfabrieken	88	88 $\frac{1}{2}$	89 $\frac{1}{4}$	+ 1 $\frac{1}{4}$
Vereen.Chemische Fabrieken	33	34 $\frac{1}{4}$	38	+ 5
Compania Mercantil Argent.	19 $\frac{1}{4}$	19 $\frac{1}{8}$	18 $\frac{7}{8}$	- 1 $\frac{1}{8}$
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	169	164 $\frac{1}{4}$	162 $\frac{1}{2}$	- 6 $\frac{1}{2}$
Handelsver. Amsterdam	436 $\frac{3}{8}$	433	429 $\frac{1}{4}$	- 7 $\frac{3}{8}$
Handelsverg. Reiss & Co.	33 $\frac{1}{4}$	33 $\frac{1}{2}$	—	+ 1 $\frac{1}{4}$
Int. Crediet- en Handelsverg.				
Rotterdam	183	183 $\frac{1}{2}$	—	+ 1 $\frac{1}{2}$
Linde Teves & Stokvis	70	71 $\frac{1}{4}$	—	+ 1 $\frac{1}{4}$
Redjang Lebong Mijb.-Mij.	127 $\frac{1}{2}$	125	128	+ 1 $\frac{1}{2}$
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	186 $\frac{3}{8}$	178	177 $\frac{1}{2}$	- 8 $\frac{1}{8}$
Kon. Petroleum-Mij.	437 $\frac{1}{8}$	424 $\frac{1}{4}$	415 $\frac{1}{8}$	- 21 $\frac{1}{8}$
Phoenix Oil	104	101 $\frac{1}{4}$	100 $\frac{1}{4}$	- 3 $\frac{3}{4}$
Amsterdam-Rubber-Mij.	124 $\frac{1}{4}$	121	122 $\frac{1}{8}$	- 2 $\frac{1}{8}$
Kendeng Lemboe	161	158	156 $\frac{1}{4}$	- 4 $\frac{3}{4}$
Oost-Java-Rubber-Mij.	182	179 $\frac{1}{2}$	178	- 4
Deli-Batavia Tabak Mij.	286 $\frac{1}{4}$	284	281 $\frac{1}{4}$	- 5
Deli-Maatschappij	354 $\frac{1}{2}$	353	327	- 27 $\frac{1}{2}$ 1)
Senembah-Maatschappij	289	289	275 $\frac{3}{8}$	- 13 $\frac{5}{8}$ 1)

1) ex. div.

De *scheepvaartmarkt* was onregelmatig, doch zeer stil. Aandeelen Koninklijke Hollandsche Lloyd reageerden na het aannemen door de Tweede Kamer van het wets-ontwerp tot steun aan de maatschappij, vermoedelijk in verband met het naderen van den termijn van reorganisatie.

	26 Mei	30 Mei	2 Juni	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	77 $\frac{3}{4}$	77 $\frac{1}{4}$	77 $\frac{1}{2}$	- 1 $\frac{1}{4}$
" " „gem.eig.	63	—	62	- 1
Hollandsche Stoomboot-Mij.	163 $\frac{3}{8}$	18 $\frac{1}{8}$	16 $\frac{1}{2}$	+ 1 $\frac{1}{8}$
Java-China-Japan-Lijn	90	—	87	- 3
Kon. Hollandsche Lloyd	8 $\frac{1}{8}$	8 $\frac{7}{8}$	6 $\frac{3}{4}$	- 1 $\frac{1}{8}$
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	65 $\frac{1}{4}$	63	62 $\frac{7}{8}$	- 2 $\frac{1}{8}$
Konink.Paketaart-Mij.	137	139	139 $\frac{3}{8}$	+ 2 $\frac{3}{8}$
Maatschappij Zeevaart	74	73	—	- 1
Nederl. Scheepvaart-Unie	117 $\frac{1}{2}$	119 $\frac{1}{4}$	119 $\frac{1}{2}$	+ 2
Nievelt Goudriaan	92	94	92	—
Rotterdamsche Lloyd	114 $\frac{1}{4}$	114 $\frac{1}{4}$	114	- 1 $\frac{1}{4}$
Stoomv.-Mij. „Nederland”	137 $\frac{1}{4}$	139	130 $\frac{1}{4}$	- 7 1)
" " „Noordzee”	17 $\frac{1}{4}$	18	18 $\frac{1}{4}$	+ 1

1) ex. div.

De *Amerikaansche* afdeling was kalm en meerendeels lager.

	26 Mei	30 Mei	2 Juni	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	65 $\frac{15}{16}$	65 $\frac{3}{8}$	65 $\frac{7}{16}$	- 1 $\frac{1}{2}$
Anacoda Copper	65 $\frac{1}{2}$	64 $\frac{15}{16}$	62 $\frac{1}{2}$	- 3
Studebaker Corp.	93	90	90 $\frac{1}{2}$	- 2 $\frac{1}{2}$
Un. States Steel Corp.	104 $\frac{15}{16}$	103 $\frac{1}{16}$	103 $\frac{1}{16}$	- 1 $\frac{7}{8}$

	26 Mei	30 Mei	2 Juni	Rijzing of daling
Atchison Topeka	112	110 $\frac{15}{16}$	117 $\frac{1}{8}$	- 1 $\frac{1}{8}$
Erie	26 $\frac{1}{2}$	26	—	- 1 $\frac{1}{2}$
Southern Pacific	97 $\frac{7}{8}$	97 $\frac{1}{8}$	97 $\frac{1}{16}$	- 13 $\frac{1}{16}$
Union Pacific	143 $\frac{3}{8}$	143	—	- 3 $\frac{1}{8}$
Int. Merc. Marine orig. gew.	9 $\frac{15}{16}$	9 $\frac{11}{16}$	9 $\frac{1}{2}$	- 7 $\frac{1}{16}$
" " " " pref.	36 $\frac{1}{4}$	35 $\frac{7}{8}$	35 $\frac{1}{4}$	- 1

De *geldmarkt* bleef ruim; prolongatie noteerde doorgaans 3 $\frac{1}{4}$ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

3 Juni 1924.

De goede vraag voor tarwe voornamelijk in de Engelsche markt, die wij in ons vorig overzicht vermeldde, heeft gedurende de afgelopen week voortgeduurd. Een groot aantal ladingen werd verkocht, terwijl er bovendien van Manitoba-tarwe zeer veel partijen verhandeld werden. De wederom zeer groote wereldverscheppingen hadden op dezen kooplust weinig invloed, doch sinds Zaterdag zijn de Noord-Amerikaansche markten plotseling gevoelig gedaald. Voor zoover wij kunnen nagaan zijn betere weerberichten de voornaamste oorzaak van deze daling. Terwijl nog steeds over het weer westelijk van de Rocky Mountains geklaagd wordt, schijnen elders de vooruitzichten aanmerkelijk verbeterd te zijn. In Europa was men juist tot vastere inzichten betreffende de tarwepositie gekomen, doordat verschillende omstandigheden toch aanmerkelijk minder gunstig zijn dan een jaar geleden, immers zelfs bij gunstige weersomstandigheden zal men moeilijk op een zoo grooten oogst als dit jaar in Canada kunnen rekenen, terwijl bovendien de opbrengst aan de Pacifickust aanmerkelijk minder schijnt te worden. Bovendien, wij vermelden het reeds in ons laatste overzicht, valt de opbrengst van den Indischen oogst tegen. Hiertegenover staat een zeer groote zichtbare voorraad in Noord-Amerika, die evenwel de laatste weken sterk aan het afnemen is, dank zij vooral den zeer ruimen export. Blijft deze vermindering van voorraden even sterk doorgaan, dan zal weliswaar bij het begin van den nieuwen oogst Noord-Amerika nog een grooteren voorraad hebben dan een jaar geleden, doch het verschil zal niet van dien aard zijn, dat dit een belangrijken invloed kan uitoefenen op den prijsloop voor het a.s. seizoen. De importbehoefte van Europa zijn aanmerkelijk grooter geweest dan zij aanvankelijk verwacht werden en degenen, die in verband met de groote oogsten gedurende het afgelopen jaar een voortdurend dalen van de prijzen verwacht hadden, hebben ongelijk gehad. Toch moet men niet vergeten, dat er, misschien met uitzondering van Rusland, nergens een slechte oogst verwacht wordt en dat zelfs Argentinië en Australië bijzonder goede berichten zenden betreffende den nieuwen uitzaai. Bovendien zal hoogstwaarschijnlijk Mantsjoerije in het komende jaar een grooteren oogst hebben dan in het vorige seizoen, wat grooten invloed zal hebben op de behoeften van de niet-Europeesche landen, een factor die niet te onderschatten is.

Wat Rusland in het komende seizoen zal doen, is nog niet te zeggen. Een hooggeplaatst Russisch ambtenaar berekent den Russischen oogst aanmerkelijk grooter dan het vorige jaar, zoodat er een aanzienlijk surplus voor export zou overblijven, doch hij gaat daarbij uit van dezelfde opbrengst als een jaar geleden, zoodat zijn geheele schatting niet veel anders beteekent dan dat de bezaaide oppervlakte grooter zou zijn. Andere berichten uit Rusland luiden nog steeds pessimistisch en voorloopig schijnen de voorraden althans van dien aard te zijn, dat tot het najaar niet meer geëxporteerd zal kunnen worden.

Voor maïs is de toestand in de afgelopen week al zeer flauw geweest. Argentinië gaat voort zeer groote hoeveelheden maïs af te laden, doch er is nog slechts een enkele markt, waar men voor zeer spoedig leverbare maïs zeer hooge prijzen betaalt, zoo o.a. te Liverpool, waar de voorraden klaarblijkelijk zeer gering zijn. Voor maïs, die nu wordt afgeladen is ternauwernood hoogere prijs te bedingen dan voor Juni en Juli-aflading. In de meeste markten en vooral in de onze en in de Belgische, is de kooplust aanmerkelijk verminderd, waardoor de prijzen een gevoelig knak ondergingen met zoo goed als geen omzet. Argentijnsche huizen verminderden voortdurend hun vraagprijzen, zonder dat zij een grooten omzet konden bereiken. Ook de Noord-Amerikaansche markt brokkelde wat af, doch de export van Noord-Amerikaansche maïs naar Europa heeft nu wel geheel opgehouden. Van de Donaulanden ging beel weinig druk uit, doch niettemin konden de prijzen voor die maïsoorten zich niet handhaven, voornamelijk onder druk van de nieuwe Plata-maïs. Blijkbaar verwacht de handel over de geheele

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	2 Juni 1924	26 Mei 1924	4 Juni 1923
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Juni	Mais Juni	Lijnzaad Juni				
31 Mei '24	103 ⁷ / ₈	75 ¹ / ₂	45 ³ / ₄	11,15	7,60	19,40	Tarwe*	12,60	12,75	13,25
24 „ '24	105 ⁷ / ₈	78	46 ⁵ / ₈	11,15	7,70	19,25	Rogge (No. 2 Western) ..	9,50	9,50	9,60
31 Mei '23	112 ¹ / ₈	82 ¹ / ₂	41 ¹ / ₈	11,75	8,30	21,40	Mais (La Plata)	193,—	205,—	216,—
31 Mei '22	116	60 ⁵ / ₈	36 ¹ / ₂	12,65	7,60	20,10	Gerst (48 lb. malting) ...	208,— ⁴⁾	206,— ⁴⁾	176,—
31 Mei '21	187	64 ¹ / ₂	40 ⁵ / ₈	17,05 ¹⁾	7,75 ¹⁾	16,65 ¹⁾	Haver (38 lb. white clipp.)	10,15 ⁵⁾	10,25 ⁵⁾	10,15
20 Juli '14	82	56 ⁵ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ..	11,40	11,25	11,25
							Lijnzaad (La Plata)	382,—	386,—	437,—

1) Per Juli.

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Donaugerst. 5) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	25/31 Mei 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	25/31 Mei 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	17.701	402.341	286.187	—	13.957	25.671	416.298	311.858
Rogge	5.845	210.555	184.813	—	3.525	485	214.080	185.298
Boekweit	1.834	10.640	5.657	—	—	—	10.640	5.657
Mais	17.654	302.873	255.927	2.250	46.873	41.527	349.746	297.454
Gerst	8.852	134.322	86.087	340	22.872	7.062	157.194	93.149
Haver	2.163	84.776	34.407	—	81	533	84.857	34.940
Lijnzaad	8.043	116.479	60.349	820	38.510	44.002	154.989	104.351
Lijnkoek	4.756	84.631	93.433	—	700	—	85.331	93.433
Tarwemeel	2.003	107.235	30.300	479	10.909	3.864	118.144	34.164
Andere meelsoorten	—	3.366	717	—	—	—	3.366	717

wereld nog lagere prijzen, waardoor men voorloopig slechts mondjesmaat koopt. Ongetwijfeld zal er wel spoedig een evenwichtstoestand ontstaan en zullen de zaken levendiger worden.

Gerst heeft zich losgemaakt van de gedrukte stemming van maïs en gaat haar eigen weg, dank zij het veel geringere aanbod. Russische gerst wordt althans niet op eenige schaal aangeboden. In andere soorten, zooals Indische, Argentijnsche en Chileensche gerst, gaat af en toe een en ander om.

Voor haver zijn de prijzen in Noord-Amerika afgebrokkeld. In Europa bestaat er voor goede soorten tamelijk goede vraag, doch voor Plata-haver was slechts weinig vraag, waardoor in sommige markten de prijzen nog wat daalden.

Wat lijnzaad betreft, waren de verschepingen van La Plata klein naar Europa, doch ruim naar Noord-Amerika. De prijzen blijven ongeveer op dezelfde hoogte, doch de vraag is gering wat tot gevolg heeft, dat aangekomen partijen tot aanmerkelijk lagere prijzen verkocht moesten worden. In Engeland heeft men voornamelijk belangstelling voor Indisch lijnzaad, doch de verschepingen van Indië zijn nog niets toegenomen, zoodat er sedert het begin van het jaar ca. 60.000 ton minder werd afgeladen dan in het overeenkomstige tijdvak van 1923. Omtrent den uitzaaï in Noord-Amerika verneemt men nog weinig betrouwbare berichten.

SUIKER.

Het weer was volgens F. O. Licht gedurende Mei in alle Europeesche bietsuiker produceerende landen vrij gunstig en een gedeelte der achterstallige werkzaamheden kon worden ingehaald.

Een navraag bij fabrieken en landbouwers in de verschillende landen geeft F. O. Licht aanleiding tot het samenstellen van het volgende overzicht betreffende het dit jaar met beëtvortelen te beplanten areaal in vergelijking met het seizoen 1923/24:

	1924/25	1923/24	
Duitschland	348.549	338.554	HA.
Tsjechowslowakije	287.108	225.712	„
Frankrijk	185.000	149.848	„
Holland	75.000	67.226	„
België	85.000	72.264	„
Zweden	48.000	43.700	„
Denemarken	33.000	30.300	„
Polen	170.000	141.217	„
Hongarije	72.698	46.037	„
Oostenrijk	18.201	13.010	„
Roemenië	58.500	39.100	„
Joego-Slavië	35.000	28.750	„
Italië	125.000	93.000	„
Rusland	310.000	248.353	„
Aandere landen	135.000	96.187	„
Europa totaal	1.986.056	1.633.258	HA.

hetgeen wijst op eene vermeerdering van ca. 21¹/₂ pCt.

Dezelfde statisticus raamt den opbrengst van den Europeeschen bietooft 1923/24, vergeleken met het voorafgaande jaar, thans als volgt:

	1923/24	1922/23
Duitschland	1.125.000	1.463.000 tons
Tsjechoslowakije	1.030.000	726.472 „
Oostenrijk	48.000	24.468 „
Hongarije	125.000	82.000 „
Frankrijk	495.000	493.000 „
België	300.000	268.928 „
Holland	232.000	255.592 „
Denemarken	109.000	90.000 „
Zweden	150.000	71.800 „
Polen	405.000	301.890 „
Italië	350.000	297.280 „
Spanje	175.000	170.000 „
Rusland	360.000	220.000 „
Andere landen	170.000	108.000 „

Europa totaal 5.074.000 4.572.430 tons

In Amerika fluctueerde de notering voor Spot Centr. de afgelopen week, waarin 2 feestdagen waren, eenigszins, terwijl op de termijnmarkt eene dagelijksche rijzing viel waar te nemen.

Spot Centrifugals openden op 5.15 en sloten op 5.02, terwijl deze noteringen op de termijnmarkt als volgt waren: Juli 3.37/3.62, September 3.53/3.76, December 3.31/3.51 en Maart 3.12/3.26.

In prompte Cubasuiker kwamen zaken tot stand tot prijzen van 3³/₄ ct. en 3¹/₄ c. & f. New York, terwijl daarna weder 3¹/₄ c. werd betaald.

De Cuba-statistiek luidt als volgt:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 24 Mei '24 ..	52.155	58.783	80.253
Tot. sedert 1 Dec. '23-24 Mei '24	3.095.628	2.980.476	2.827.227
Aantal werkende fabrieken ..	35	11	51
Weekexport 24 Mei '24.	69.721	83.151	97.506
Tot. sedert 1 Jan. '24-24 Mei '24	2.152.710	2.272.467	1.783.609
Totale voorraad op 24 Mei '24 .	942.918	708.909	1.085.396

De productie der fabrieken, welke de campagne hebben beëindigd, was op 30 pto. 3.925.000 tons tegen 3.504.000 tons op dat tijdstip verleden jaar, terwijl nog 25 fabrieken malende waren tegen 11 in 1923.

In Engeland hadden raffinadeurs verleden week Zaterdag hunne prijzen met sh 1/- voor alle posities verlaagd, hetgeen in het begin dezer week herhaald werd.

Op Java vonden herverkoopen plaats tot opnieuw verlaagde prijzen, en wel van Superieur tot f 13¹/₂ à f 14¹/₂ al naar gelang van den tijd van levering en van No. 16 en hooger tot f 12¹/₂ à 12¹/₂.

Hier te lande opende de markt op de volgende prijzen: Mei f 25³/₈, Augustus 23³/₈ en December 23³/₈, welke echter wegens de flauwe stemming spoedig terugliepen tot

resp. $f 24\frac{1}{4}$, $f 23\frac{3}{4}$ en $f 21\frac{1}{4}$, op welke basis echter weer meer belangstelling ontstond. De markt sloot in kalme stemming op $f 23\frac{3}{4}$ voor Augustus en $f 21\frac{1}{4}$ voor December, terwijl Mei-levering tot $f 24$ te koop was wegens sterk aanbod uit Duitsland. De omzet was deze week ongeveer 7000 tons, terwijl gedurende de geheele maand Mei 29.800 tons op termijn werden verhandeld.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Juni/Juli	Cuba's 96 pCt. c.t.f. Juni/Juli	
30 Mei '24	$f 23\frac{3}{4}$	Sh. 42/-	Sh. 20/-	Sh. 19/3	\$ cts. 5,06
23 " '24	$24\frac{1}{8}$	44/-	20/6	20/-	5,28
30 Mei '23	$36\frac{1}{8}$	70/-	27/1½	32/3	8,03
30 Mei '22	$23\frac{3}{4}$	52/9	18/6	14/1½	4,29
4 Juli '14	$11\frac{3}{8}$	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen. (Middling Uplands.)

	29 Mei *) 1924	23 Mei 1924	16 Mei 1924	29 Mei 1923	29 Mei 1922
New York voor Middling ...	32,65 c	32,35 c	31,50 c	28,90 c	21,50 c
New Orleans voor Middling	30,88 c	30,70 c	31,20 c	28,50 c	20,50 c
Liverpool voor Fy Middl. ...	18,23 d	18,01 d	18,39 d	15,81 d	12,11 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '23 tot 30 Mei '24	Overeenkomstige periode	
		1922-'23	1921-'22
Ontvangsten Gulf-Havens.	6.598	5.615	5.759
" Atlant.Havens.			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1.599	1.243	1.531
" " 't Vasteland.	3.159	2.601	2.922
" " Japan	578	605	818

Voorraden.

(In duizendtallen balen.)

	30 Mei '24	Overeenkomstig tijdstip	
		1923	1922
Amerik. havens	364	383	857
Binnenland	312	441	696
New York	—	—	—
New Orleans	—	—	—
Liverpool	258	277	493

*) Berichten d.d. 30 Mei niet ontvangen.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 28 Mei 1924.

Prijzen van Amerikaansche katoen zijn iets vaster geworden en Mid American spot noteerde gisteren 54 punten hooger, terwijl futures van morgen enkele punten hooger openden. Gedurende de maand Mei is Mid American spot slechts eens beneden 17 d. geweest, n.l. de 6de toen het 16.96 d. noteerde, terwijl het hoogste punt n.l. 17.99, verleden Maandag bereikt werd. Het schijnt wel alsof de stijging van 1 d. sedert het begin van de maand zich tot ultimo Mei zal kunnen handhaven, daar prijzen vast blijven, terwijl zij die nog katoen te fixeeren hebben wel duur zullen moeten betalen. De markt is over het algemeen rustig, verkoopen zijn slechts gering en het voornaamste afzetgebied is het Continent. Egyptische katoen daalde na ons laatste rapport, doch heeft zich sedert weer hersteld. Het verschil tusschen actuele- en nieuwe oogstkatoen houdt zaken tegen.

De verkoop van Amerikaansche garens is slechts beperkt, terwijl prijzen de stijging van het ruwe materiaal niet kunnen volgen, doch daarentegen zelfs iets flauwer zijn. Er zijn slechts weinig zaken gedaan, voornamelijk voor het binnenland. Men zegt, dat Holland $\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ d. beneden de huidige noteering koopt. Egyptische garens zijn slechts weinig veranderd, doch over het algemeen wel iets flauwer. De vraag is minder, doch spinners zijn nog ruim van orders voorzien, zoodat zij niet alle biddingen behoeven te accepteeeren. Voor export bestaat er eenige belangstelling naar getwijnde garens, doch de limites zijn over het algemeen veel te laag, zoodat er slechts weinig zaken tot stand komen. Op de doekmarkt is deze week slechts weinig gedaan.

Prijzen zijn vast, in enkele gevallen zelfs hooger, doch door de afzijdigheid van overzeesche koopers is het moeilijk tot zaken te komen. Alleen in de standaard kwaliteiten schijnt wat gedaan te zijn om geregelde leveringen in stand te houden. Er bestaat een goede vraag voor vlugge levering; in vele gevallen houdt dit zaken tegen, daar men niet altijd in staat is aan de verlangde „prompte levering” te voldoen. Katoenoteeringen worden met belangstelling gevolgd, doch op het oogenblik kan men van de ontwikkeling van den handel in de naaste toekomst nog niet veel zeggen. Zoodaals in dezen tijd van het jaar meestal het geval is, is de handel met Indië flauw in afwachting van definitieve berichten omtrent den monsoon.

21 Mei 28 Mei Oost. koersen. 20 Mei 27 Mei
 Liverpoolnoteeringen. T.T. op India $1\frac{1}{4}\frac{7}{8}$ $1\frac{1}{4}\frac{7}{8}$
 F.G.F. Sakellaridis 23,15 23,10 T.T. op Hongkong $2\frac{1}{4}\frac{5}{8}$ $2\frac{1}{4}\frac{5}{8}$
 G.F. No. 1 Oomra 11,10 11,75 T.T. op Shanghai $3\frac{3}{4}$ $3\frac{3}{4}$

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk.)

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 1	Voorraad	Prijs No. 4	
31 Mei 1924	258.000	24.650	1.159.000	28.000	$6\frac{3}{32}$
24 " 1924	268.000	24.925	1.282.000	27.000	$5\frac{15}{16}$
17 " 1924	250.000	25.050	1.206.000	27.000	$6\frac{1}{32}$
31 Mei 1923	1)	1)	1)	1)	1)

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli	Afgelooopen week	Sedert 1 Juli
31 Mei 1924 ...	59.000	3.357.000	178.000	9.434.000
31 Mei 1923	18.000	2.430.000	37.000	6.413.000

1) Feestdag.

NEDERLANDSCH-INDISCHE THEE.

(Opgave Pakhuismeesteren van de Thee.)

(Herleid tot 1/1 Kisten.)

Voorraad 30 April 1924	78.299
Sedert aangevoerd	19.084
	97.383
Sedert afgeleverd	18.515
Voorraad heden (Entrepôt en Consumtie)	78.868
Waarvan in de eerste hand	37.514
Amsterdam, 31 Mei 1924.	

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)

Kapokstatistiek op 31 Mei 1924.

Importeurs:	Voorr. 1 Jan. 1924	Aanv. tot 31 Mei	Verk. tot 31 Mei	Voorr. op 31 Mei
Burma Handel-Mij.	—	714	714	—
H. G. Th. Crone	—	2254	1736	518
Edgar & Co.	—	438	438	—
Van Eeghen & Co.	—	1983	1983	—
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smidt & Amesz q.q. Edgar & Co's Handel Mij. Soerabaja	115	1550	1665	—
Hand.-Verg. v/h. Reiss & Co.	—	908	908	—
Jacobson v. d. Berg & Co. ...	—	1816	1816	—
Koning, Teves & Co.	—	742	742	—
Landb. Mij. „Geboegan” ...	—	171	138	33
Maintz Producten Handel.	—	1020	1020	—
Mirandolle, Votte & Co. ...	311	5426	5325	412
Wm. H. Müller & Co.	—	1154	895	259
Ned. Kolon. Handelsvereen.	—	1946	1946	—
Weise & Co.	33	612	401	244
Order	—	5489	5489	—
	459	26223	25216	1466

RUBBER.

De stemming op de rubbermarkt was rustig gedurende de afgelooopen week. De prijzen bleven, afgezien van kleine fluctuaties vrijwel op het zelfde niveau.

De slotnoteeringen zijn:

			einde voorafgaande week:	
Prima Crêpe	Juni	55	ct.	55
"	"	57 1/4	"	57
"	"	60 1/2	"	59
Smoked Sheets	Juni	53 1/4	"	54
"	"	57	"	56
"	"	59 1/4	"	58
27 Mei 1924.				

COPRA.

De markt was deze week tengevolge van shortdekkingen, zeer vast gestemd.

Consumenten toonden slechts weinig belangstelling.

De markt sluit vast, met de volgende noteeringen:

Nederl.-Ind. f.m.s.	April	afzending	fl	32 1/8
"	"	"	"	32 1/8
"	"	"	"	32,-
"	"	"	"	31 1/2
"	"	"	"	31 1/2
2 Juni 1924.				

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Stan- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
2 Juni 1924...	61.12/6	67.5/-	212.7/6	30.17/6	30.17/6
26 Mei 1924..	61.2/6	66.15/-	206.17/6	29.17/6	30.12/6
19 " 1924..	62.-/-	67.10/-	206.5/-	29.2/6	30.12/6
12 " 1924..	62.7/6	68.15/-	229.15/-	29.17/6	30.7/6
4 Juni 1923..	67.7/6	73.15/-	197.2/6	25.15/-	31.-/-
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

GRAAN.

Data	Petro- grad Londen /R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol kanaal	Rotter- dam	Engel- land
26-31 Mei 1924	—	13/- 2	14 1/2	—	28/9	28/9
19-24 " 1924	—	13/8 2	14 1/2	—	29/-	29/-
28 M.-2 J. 1923	—	19/- 2	2.10 2	—	26/4	26/4
29 M.-3 J. 1922	—	—	13 1	4/-	27/6	27/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/2	1/11 1/2	12/-	12/-

1) Am.-cents per 100 lbs. 2) Per ton d.w. 3) \$ per ton kolen.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteeringen per ton van 1015 KG.**KOLEN.**

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
26-31 Mei '24	5/3	10/7 1/2	12/10 1/2	12/10 1/2	4/6	—
19-24 " '24	5/2	10/6	12/9	12/6	4/5	—
28 M.-2 J. '23	5/8	10/6	10/7 1/2	13/7 1/2	5/-	6/9
29 M.-3 J. '22	6/7 1/2	10/6	13/3	13/4 1/2	5/5	7/3
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
26-31 Mei 1924..	26/-	28/9	31/-	29/2
19-24 " 1924..	25/5	28/9	31/-	29/2
28 Mei-2 Juni 1923..	26/3	32/6	35/-	32/6
29 Mei-3 Juni 1922..	17/9	26/6	35/-	30/-
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

INKLARINGEN.

DELFZIJL.

Landen van herkomst	Mei 1924		Mei 1923	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. Havens.	—	—	1	2.496
Groot-Brittannië	4	2.845	1	1.060
Duitsland....	13	2.157	14	1.993
Zweden.....	3	1.012	8	1.743
Rusl.-Oostzeeh..	1	874	1	508
Vrije Stad				
Danzig.....	1	99	4	1.752
Litthauen.....	2	309	—	—
And.Middelland- sche Zeeh. (Stax)	1	1709	—	—
Vereen. Staten..	—	—	1	1.969
Totaal....	25	9.005	30	11.521
Nationaliteit				
Nederlandsche..	13	5.096	13	3.553
Britsche.....	1	204	14	5.122
Duitsche.....	8	1.707	—	—
Zweedsche.....	2	289	2	350
Italiaansche....	1	1.709	1	2.496
Totaal....	25	9.005	30	11.521

(A. van Dijk.)

ADVERTENTIËN.**The Anglo-South American Bank, Ltd.**Statutair Kapitaal £ 10.000.000
Geplaatst Kapitaal £ 8.734.660Volgestort . . . £ 4.367.330
Reservefonds . . . £ 4.000.000Argentinië - Chili - Uruguay -
Peru - Mexico - Barcelona -
Bilbao - Madrid - Vigo - Sevilla -
Valencia.Bank- en Wisselzaken,
Handelscredieten.
Incasseeren van documentaire
wissels.
Aan- en verkoop van Effecten.**Hoofdkantoor: 62 Old Broad Street, London E.C.**

The Anglo-South American Bank Ltd. is ook vertegenwoordigd in de Vereenigde Staten door de Anglo South American Trust Company, New York (erkend volgens de wetten van den staat New York), in Frankrijk door de Banque Anglo-Sud Américaine, Société Anonyme, Parijs, en in Brazilië en in geheel Centraal Amerika door haar zuster-instellingen: The British Bank of South America Ltd. - The Commercial Bank of Spanish America Ltd.